

Onsdagen den 9 mars

Kl. 19.30

Finansdebatt

Förhandlingarna leddes till en början av herr tredje vice talmannen.

§ 1 Finansdebatt (forts.)

Fortsattes överläggningen om finansutskottets betänkande 1976/77:10, skatteutskottets betänkanden 1976/77:22–25 samt socialförsäkringsutskottets betänkande 1976/77:16.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Låt mig försöka anknyta till den överläggning som herr Josefson och jag hade före middagspausen! Jag vill börja med att säga att herr Josefson gav ett glädjade svar på min första fråga, då han menade att man borde arbeta för lika skatter och avgifter vare sig det gällde egenföretagare eller anställda, och det skulle han göra. Såvitt jag kan förstå tog han därmed avstånd från skrivelser om att egenföretagarna är sämre lottade än de som är anställda av den typ som jag tog upp och som förekom i tidskriften Företagaren.

Det var synd att herr Josefson inte samtidigt tog direkt avstånd från förslaget att företag med upp till fem anställda skall befrias från produktionsfaktorsskatter. Jag litar emellertid på herr Josefsons omdöme i de här frågorna; han kan kanske medverka till att det aldrig kommer någon proposition i ämnet.

Herr Josefsons förslag att en del av företagarinkomsten skall behandlas som kapitalinkomst – han önskade ett avdrag från inkomsten som inte skulle beläggas med arbetsgivaravgifter och sådant – tror jag att vi kan bli överens om, om man inte sätter gränsen för högt. Jag förutsätter naturligtvis att den delen skall sambeskattas, om den kommer över 2 000 kr., och att den inte får vara underlag för ATP, sjukpenning eller liknande förmåner. I så fall tror jag att vi kan bli ense.

Vad som skiljer herr Josefson och mig åt är rättvisebegreppet i fråga om uppdelning av familjeinkomsterna i ett företag. Herr Josefson menar att det är rättvisa att en medhjälpande make får ut hela företagarinkomsten och företagsledande make inte får någonting, om det skulle passa från skattesynpunkt och av andra skäl, att medhjälpande make inte får någonting om det skulle passa eller att inkomsten delas lika om det skulle bli gynnsammast. Detta, tycker herr Josefson, är skatterättvisa, men jag anser att det är en godtycklig uppdelning och att regeln är djupt orättvis.

Herr Josefson sade att vi var överens om att företagarinkomsten skulle

delas mellan makarna efter vars och ens insats i företaget; jag tror inte att jag hörde fel på den punkten. Men hörde jag rätt, så måste principerna i motionen och reservationerna vara riktiga och inte det förslag som majoriteten genomförde i höstas, för enligt det förslaget får makarna dela företagarkinkomsten som de själva vill upp till nivån marknadsmässigt vederlag. Ta som exempel att ett företag avkastar 50 000 kr., sedan konsolideringar och andra avskrivningar gjorts. Den medhjälpande maken jobbar bara drygt halva tiden i företaget och tar för det ut 25 000 kr. Den av makarna som är företagsledare och jobbar hela året får också 25 000 kr. Är detta skatterättvisa, då man tjänar kanske en tusenlapp på en sådan s. k. uppdelning?

Är inte tredjedelsregeln bra, tycker jag att ni kan komma med ett annat förslag till fördelning från majoriteten, men behåll inte det godtycke som finns i dag!

Jag återkommer i en senare replik.

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! I fråga om arbetsgivaravgifterna är väl skillnaden närmast den – jag tror att herr Wärnberg är mig ganska nära i uppfattning – att jag anser att man om möjligt skall försöka få fram en renodlad arbetsinkomst också för företagen som kan ligga till grund för dessa avgifter. När det gäller att en del av inkomsten skall betraktas som kapitalinkomst är frågan om man kan få den delen exakt eller om man skall gå på ett schablonbelopp. Jag anser att ett mindre schablonbelopp skulle kunna åstadkomma ett visst mått av jämkning för dem som har låga inkomster. Om man tar ett lågt schablonbelopp kan man diskutera hur det skall ses från försäkringssynpunkt. Jag har begärt att frågan skall bli föremål för utredning, och efter det uttalande som herr Wärnberg nu har gjort kanske vi kan finna en väg att lösa även det problemet.

I fråga om sambeskattningen har vi olika uppfattningar om vad beslutet i höstas innebär. Min bestämda uppfattning och min tolkning av beslutet i höstas är att vi då liksom tidigare fastslog att det är arbetsinsatsen multiplicerad med högsta marknadsmässiga lön som skall vara avgörande för vad den medhjälpande maken får ta upp som inkomst. I det exempel som herr Wärnberg tog och där makarna gemensamt hade 50 000 kr. i inkomst och medhjälparen gjorde en halv arbetsinsats – säg med 900 timmar à 30 kr., om man räknar med socialförsäkringen – kommer medhjälparen upp i hälften av inkomsten. Då är det väl inte mer än rätt att medhjälparen också tillerkänns en marknadsmässig lön för den gjorda arbetsinsatsen. Det är ju precis vad herr Wärnberg har skrivit i reservationen och som vi är överens om! Det var för att möjliggöra förverkligandet av det målet – vilket jag anser att det är oerhört viktigt att vi är överens om – som vi tog bort de restriktioner som omöjliggjorde det förverkligandet enligt det beslut som hade fattats förra våren.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Vad jag vänder mig mot i majoritetens resonemang är att detta skall gälla för bara en av makarna. Den medhjälpande maken i det exempel jag tog, som alltså icke kunde anses göra en lika värdefull insats som den arbetsledande maken, får då för 900 timmars arbetsinsats ut lika mycket pengar som den företagsledande maken får ut för sina arbetsinsatser under 1 800 timmar. Då är det ju inte alls fråga om någon marknadsmässig lön för den insatsen, utan helt godtyckligt bara den del som blir över! Här leker man med ett förhållande där den ena maken är anställd av den andra, vilket han eller hon i praktiken inte är i det här fallet. Därmed har ni redan undanröjt riksdagsbeslutet i höstas, då ni sagt att man inom denna ram får godtyckligt dela upp inkomsten hur man vill.

Jag anser alltså fortfarande att det är en orättvisa att inkomsten får delas upp godtyckligt. Det är inte fråga om någon kontroll här, utan om att reglerna är sådana att makarna tillåts att dela upp inkomsten hur de vill. Då är det självklart att de också gör det på det för dem gynnsammaste sättet.

Sedan är jag angelägen om att poängtera att jag inte anser företagargrupperna mindre trovärdiga än löntagargrupperna – jag tror det var så herr Josefson uttryckte sig i sitt anförande före middagspausen. Här är det i stället fråga om att ändra ett regelsystem, och jag anser att oavsett om man är löntagare eller företagare är man lika trovärdig. Jag trodde vi hade accepterat att kontroller är nödvändiga för alla skattebetalare, oberoende av vad de har för anställning och oberoende av om de är företagare eller anställda.

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Enligt den proposition som lämnades i höstas har tredjedelsregeln tagits bort och kvar är regeln att den medhjälpande maken skall ha högsta marknadsmässiga lön för sin arbetsinsats. Då kan man komma fram till en sådan inkomstuppdelning, som jag nämnde i mitt svar på frågan om makarna som hade en gemensam inkomst på 50 000 kr.

Utskottsmajoriteten föreslog den ändringen av propositionen i höstas att förutsättningar skapades för att få just den uppdelning som herr Wörnberg talar för, nämligen att båda makarnas insatser skall beaktas och att lönen skall fördelas efter makarnas arbetsinsatser. Nu finns det alltså möjlighet att göra just den fördelning som herr Wörnberg ansåg att man borde göra, grundad på båda makarnas arbetsinsats.

När det gäller arbetsinkomsten skall man utgå från den utförda arbetsinsatsen och marknadsmässig lön. I fråga om dem som inte uppnår så stor inkomst att de kan få marknadsmässig lön skall man också enligt vår uppfattning reducera för båda makarna. För den händelse reglerna kommer att missbrukas har vi nu sagt i utskottsbetänkandet att man bör avvakta de erfarenheter som kan inhämtas, innan man på nytt om-

prövar reglerna.

Vi ville inte i höstas gå så långt att vi i lagtext direkt skrev in regeln att man skulle reducera arbetsinkomsten lika för båda makarna. Men avsikten bakom beslutet var just att åstadkomma en så rättvis uppdelning som möjligt med hänsyn till gjord arbetsinsats och med hänsyn till den inkomst som finns att fördela mellan makarna.

Herr tredje vice talmannen anmälde att herr Wärnberg anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Herr BERNDTSON (vpk):

Herr talman! Den skattepolitiska utvecklingen har medfört att en ökad del av skattebördan lagts på lönarbetarna. Indirekta skatter och kraftigt stigande kommunalskatter har främst drabbat låg- och medelinkomsttagarna. Bolag och förmögenheter svarar för allt mindre del av de samlade skatterna. De förändringar som företagits på skatteområdet genom olika provisorier har inte förändrat utan förstärkt denna bild.

Vänsterpartiet kommunisterna hävdar att en genomgripande skatte-reform är nödvändig. Viktiga delar i en sådan skattereform är enligt vår mening slopande av mervärdeskatten på livsmedel, skärpt beskattning av kapital och kapitalvinster, förändring av hela det nuvarande avdrags-systemet, införande av en progressiv statskommunal enhetsskatt, ett system av produktionsskatter, beräknade i förhållande till företagets omsättning, råvaru- och energiförbrukning, skärpt kamp mot skatteflykt och skattefusk. En sådan politik skulle innebära verklig omfördelning av skattebördorna till förmån för det stora flertalet inkomsttagare med låg- och medelinkomster. En sådan politik skulle kunna betecknas som en demokratisk skattepolitik.

De delfrågor på skattepolitikens område som skall avgöras i dag bör ses mot denna bakgrund. Förändringarna i fråga om den indirekta beskattning som regeringen föreslagit är inte avsedda att åstadkomma lättnader för det stora flertalet utan tvärtom skärpningar. Vpk-förslaget om viktiga förändringar för att bl. a. motverka höjda kommunalskatter avvisas av skatteutskottet. Den hittills förda skattepolitiken fullföljs.

Den borgerliga regeringens huvudlinje, att gynna företagen på lönearbetarnas bekostnad, kommer klart till uttryck när det gäller den indirekta beskattningen. När det gäller energiskatten undantar man i huvudsak industrin från skattehöjning, medan hushållen drabbas hårt. Denna linje är fördelningspolitiskt och energipolitiskt fullkomligt orimlig. Därför har vänsterpartiet kommunisterna yrkat avslag på regeringens förslag rörande energiskatten och yrkat på en arbetsgivaravgift på energiförbrukningen. Detta skulle vara riktigt från både skattepolitisk och energipolitisk synpunkt. Den som i utskottets handlingar söker motiveringar för yrkandet om avslag på vpk-kraven får tyvärr leta förgäves. Man godtar propositionens förslag, och detta sägs utgöra utgångspunkten för att avvisa vårt yrkande. Det kan man verkligen inte anse vara argumentering

från ett riksdagens organ med uppgift att bereda olika förslag.

Vi har också motsatt oss regeringens förslag rörande vägtrafikbeskattningen. Visst bör privatbilismens expansion motverkas. Men detta kan endast ske genom ökad satsning på kollektivtrafiken. Med regeringens förslag blir det inte en enda extra busslinje men däremot ökade utgifter för alla dem som är tvingade att använda bilen för att kunna komma till och från arbete och service. En höjning av fordonsskatten har syftet att tillföra statskassan ytterligare medel, som får betalas av människor som tvingas utnyttja bilen som följd av en felaktig trafikpolitik. Det är falskt att påstå att detta skulle motverka bilismen och främja kollektivtrafiken.

Vilka åtgärder har regeringen vidtagit för att främja kollektivtrafiken? Den frågan är obesvarad. Den besvaras inte heller i skatteutskottets påstående att det inte råder något motsatsförhållande mellan förslaget om höjning av fordonsskatten och en ökad satsning på kollektivtrafiken. Utskottet har helt missat poängen. Vad det handlar om är att det inte heller finns något samband mellan dessa frågor. Det blir nämligen ingen förbättring av kollektivtrafiken enbart genom höjd fordonsskatt. Som den nu är utformad blir den bara en ny pålaga för många människor. Det förhållandet att man undantar lastbilstrafiken från skattehöjningar visar också att man räknar med biltransporter framför järnvägstransporter.

Vänsterpartiet kommunisterna har i en skattepolitisk motion utvecklat de frågor som vi finner angelägna i en genomgripande skattereform och som jag inledningsvis berörde. Två yrkanden i denna motion har behandlats av skatteutskottet, nämligen att den allmänna arbetsgivaravgiften slopas för kommuner och landsting och att en omläggning av arbetsgivaravgifterna görs, så att dessa tas ut i förhållande till företagets omsättning. Det är föga övertygande när utskottet avstyrker motionsyrkandena med hänvisning bl. a. till att företagsskatteberedningen befinner sig i slutfasen av sitt arbete. Mera relevant är hänvisningen till tidigare intagen negativ attityd till dessa krav. Nu som tidigare vill man inte vidta några förändringar.

Den ekonomiska situationen för kommuner och landsting är en mycket brännande fråga i de skattepolitiska sammanhangen. Genom sin konstruktion drabbar kommunalskatten särskilt hårt låg- och medelinkomsttagare. En skattepolitik som medför ständigt stigande kommunalskatter blir därför mest kännbar för de minst bärkraftiga. En betydande del av kommunalskatten utgörs av avgifter till staten. Den metod för s. k. skatteomväxling som tillämpats under senare år har lagt ytterligare kostnader på kommunerna. Vi finner det vara en rimlig åtgärd att befria kommuner och landsting från allmän arbetsgivaravgift för att något lätta trycket på den kommunala ekonomin och därigenom motverka höjda kommunalskatter.

När det gäller formen för uttag av arbetsgivaravgifterna från företagen menar vi att det är angeläget att dessa tas ut direkt ur produktionen. Nuvarande form gynnar högt mekaniserade företag och missgynnar per-

sonalintensiv verksamhet. Särskilt förödande har detta varit för kommuner och landsting, men också för en rad andra verksamheter som bygger på mänsklig arbetsinsats.

I regeringsdeklarationen heter det att skattesystemet måste reformeras. Åtgärder som aviseras är bl. a. sänkta marginalsatser, inflationskydd i skattesystemet och åtgärder för att hålla tillbaka de kommunala skattehöjningarna. Några genomgripande förändringar som skulle gynna de stora grupperna låg- och medelinkomsttagare anges inte.

Det är ganska avslöjande för den borgerliga regeringens politik att man, efter årtionden av skattekvirr i bästa Glistrupstil, endast förstärker de negativa dragen i skattepolitiken. Man avvisar förslag som skulle förbättra kommunernas ekonomi och motverka kommunalskattehöjningarna. Man gör förändringar i den indirekta beskattningen som främst drabbar de ekonomiskt svagaste i samhället. Man fortsätter att gynna företagen på lönearbetarnas bekostnad.

Höjning av momsen har vilat och vilar alltså som ett moln över politiken från den dag den borgerliga regeringen började sin verksamhet. Det visar att tidigare motstånd mot momshöjning från de borgerliga partierna endast varit taktiskt betingat. Man har ingenting emot att vältra över bördor på låginkomsttagarna.

Som redan framförts från vpk i denna debatt kommer vi att bekämpa planerna på att genom höjd mervärdeskatt försämra den arbetande befolkningens och pensionärernas levnadsstandard. Inget tal om behovet att begränsa konsumtionen kan dölja att det rör sig om attacker mot grupper i samhället som redan har svårigheter att klara de allra nödvändigaste utgifterna för livets uppehälle. Det är inte höjd moms, utan det är slopad moms på maten som är en angelägen reform för låginkomsttagarna, barnfamiljerna och pensionärerna.

Skattepolitik är klasspolitik. Därför genomför den borgerliga regeringen helt naturligt en skattepolitik som gynnar kapitalet och missgynnar den arbetande befolkningen. Vackra locktoner i valrörelsen om åtgärder mot höga skatter ändrar ingenting härvidlag.

Det har talats om svek i kärnkraftsfrågan. Det är berättigat att tala om svek även i skattefrågan. De borgerliga partierna avsåg aldrig att införa skattelättnader för den arbetande befolkningen utan för kapitalet, men det passade inte att i valagitationen säga sanningen.

Skattepolitik är klasspolitik, och därför måste grundlinjen i en demokratisk skattepolitik vara minskade skattebördor för lönearbetarna, barnfamiljerna och pensionärerna samtidigt med ökade skatter för stora förmögenheter, bolagsvinster och spekulationsvinster.

Vänsterpartiet kommunisterna företräder en skattepolitisk linje som bl. a. innebär:

1. Kamp mot höga indirekta skatter, särskilt mervärdeskatten som fördyrar alla varor. I första hand måste momsen på maten bort.

2. Staten måste överta kostnaderna för viktiga delar av kommunernas och landstingens verksamhet, såsom bostadstilläggen till pensionärerna,

skolkostnaderna, barn tillsynen och huvuddelen av sjukvården. Kommuner och landsting måste befrias från allmän arbetsgivaravgift. En progressiv statskommunal enhetsskatt måste införas.

3. Progressionen i skattesystemet får inte försvagas, utan måste skärpas så att höga inkomster, kapitalvinster och stora förmögenheter till fullo beskattas. Hela avdragssystemet måste göras om för att inte som nu gynna höginkomsttagare och missgynna låginkomsttagare.

4. Beskattning av kapital och kapitalvinster måste skärpas och skattepolitiken användas som ett instrument för att utjämna förmögenhetsfördelningen.

5. Den direkta beskattningen av bolagens vinster måste skärpas, bolagsskatten göras progressiv och nuvarande avskrivningsregler förändras. Ett system av produktions-skatter bör införas, beräknade i förhållande till företagets omsättning samt råvaru- och energiförbrukning och inte som vid beräkningen av nuvarande arbetsgivaravgifter enbart i förhållande till löneutgifterna.

6. Skatteflykt och skattefusk måste effektivt bekämpas.

7. Stat, landsting och kommuner måste säkras tillräckliga resurser för angelägna uppgifter, bl. a. genom att nya inkomstkällor öppnas genom nationalisering och kommunalisering av vinstgivande företag och genom att slöseriet på det militära området bekämpas.

Detta, herr talman, innebär en genomgripande förändring av hela skattepolitiken, en förändring som är helt nödvändig om skattepolitiken skall bli ett instrument för omfördelning av skattebördorna till förmån för den arbetande befolkningen på kapitalets bekostnad. De förslag som vi från vänsterpartiet kommunisterna ställt och som delvis behandlas i dag utgår från denna grundsyn rörande skattepolitiken.

Med det anförda ber jag att få yrka bifall till motionen 1354, som behandlas i skatteutskottets betänkande nr 22, samt till motionen 86 punkterna 4 och 5, som behandlas i skatteutskottets betänkande nr 23.

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Herr Berndtson ställde i början av sitt anförande vissa direkta frågor till utskottet. Jag vill här ta upp dessa frågeställningar.

Herr Berndtsons första fråga var: Vilka åtgärder har regeringen föreslagit för att förbättra kollektivtrafiken? Jag vill bara säga att en proposition i det ärendet inte kommer att behandlas i skatteutskottet. Vad vi har att behandla är frågan om energiskatten och fordonsskatten, inte åtgärder för att förbättra kollektivtrafiken. Jag förmodar att det senare kommer en proposition i detta ämne.

Beträffande de yrkanden som ställts i motioner från vpk om en omläggning av arbetsgivaravgiften och befrielse för kommuner och landsting från skyldigheten att erlägga arbetsgivaravgifter vill jag säga att dessa frågor är under utredning. Företagsskatteutredningen kommer att lägga fram sitt förslag i slutet av 1977. När det gäller kommunerna har den kommunalekonomiska utredningen, som också skall vara klar i november

1977, att utreda både kostnadsfördelning och kommunernas ekonomi. Det finns därför ingen anledning att på nytt begära en utredning eller företa andra ändringar.

Hela vårt skattesystem – den direkta och delvis den indirekta beskattningen – är i dag föremål för utredning. Eftersom man sagt att utredningarna skall vara klara och framlägga sina förslag under november månad får vi avvakta till dess innan vi fortsätter diskussionen på den punkten.

Herr BERNDTSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! När det gäller skatt och kollektivtrafik vill jag säga att man har sökt rättfärdiga den här utformningen av skatten på bilismen just med att man vill bromsa privatbilismen. Då tycker jag inte att det är tillräckligt att hänvisa till att det nog kommer en särskild proposition om kollektivtrafiken. Om man i det ena sammanhanget kopplar frågan till trafikpolitiken, tycker jag man borde vara konsekvent och göra det också i det andra sammanhanget.

Den skattepolitiska utvecklingen under senare år har verkligen inte underlättat för kommunerna utan tvärtom skapat nya problem för dem. En åtgärd som kan vidtas utan att man avvaktar ett förslag om den totala uppgifts- och kostnadsfördelningen mellan stat och kommun vore att befria kommunerna från allmän arbetsgivaravgift. Den åtgärden borde man kunna vidta redan nu, och det är därför vi har ställt detta yrkande.

Herr SÖDERSTRÖM (m):

Herr talman! Herr Josefson har tidigare i kväll belyst majoritetens inställning till dessa skattefrågor. Jag kan därför nöja mig med att göra några kommentarer till de fyra betänkanden som vi nu behandlar.

Betänkande nr 22 avser regeringens nya skatteförslag, nr 23 gäller arbetsgivaravgiften, nr 24 gäller beskattningen av egenföretagare och nr 25 gäller skogsvårdsavgiften. I samtliga dessa betänkanden finns det reservationer från socialdemokraterna. Det intressanta med dessa reservationer till betänkandena 22, 23 och 24 är den företagsfientlighet som så klart kommer fram, speciellt när det gäller småföretagen.

Det är också intressant att konstatera att socialdemokraterna försöker spela ut företagare mot de andra grupperna i vårt svenska samhälle, vilket helt strider mot den uppfattning som exempelvis vi har, nämligen att alla medborgare skall behandlas lika och att vi skall ta vara på och uppmuntra enskilda initiativ som kan bidra till att tillväxten i vårt samhälle kan fortsätta. För vårt näringsliv har vi ett gemensamt ansvar för att inte genom ytterligare pålagor på företagen förvärpa kostnadsutvecklingen. Åtgärder i den riktningen riskerar att ytterligare försvaga det svenska näringslivets konkurrenskraft. Därför anser vi att skatter och avgiftshöjningar i nuvarande läge i möjligaste mån måste undvikas. Följden blir annars bara den att priserna stiger ännu mer. Och vilka drabbas av det? Jo, alla vi konsumenter, dvs. de svenska hushållen.

Jag tycker att det klingar litet falskt när socialdemokraterna i en av sina reservationer skriver att i förslagen "läggs en stor del av bördan på hushållen. I en anmärkningsvärt stor utsträckning har näringslivet undantagits från höjningar." Jag tycker inte att man skall behöva påpeka att även företrädare för näringslivet är konsumenter och bildar hushåll som alla andra medborgare. Liksom övriga grupper drabbas alltså också de av en skattehöjning vare sig den kommer i form av direkt eller av indirekt skatt.

Socialdemokraterna anser att förslaget om en 75-procentig höjning av fordonsskatten för personbilar är alltför kraftigt tilltagen och därför, som det står i reservationen, på ett oskäligt sätt drabbar fordonsägarna. Socialdemokraterna har ett motförslag, nämligen att höja fordonsskatten med 40 %. Men då vill de ta med all trafik, alltså även nyttotrafik – traktorer, lastbilar m. m. Dessutom vill de höja energiskatten på bensin. De anser att deras förslag innebär att kostnaderna för den vanlige bilisten stiger något mindre än enligt regeringens förslag men medger att vissa fordonsägare kan drabbas hårdare. Då tycker jag att socialdemokraterna borde ha kommit fram till att deras förslag är lika oskäligt som regeringens. Det gör de emellertid inte. Man kan därför fråga sig: Var går gränsen mellan skäligt och oskäligt? I detta fall tycks det bero på vem som har fört fram förslaget.

Socialdemokraterna vill i reservationer vid skatteutskottets betänkanden nr 23 och 24 riva upp riksdagsbeslut som fattades i höstas. Det gäller naturligtvis beskattningen av egenföretagare. Vi får ganska klart för oss socialdemokraternas syn på egenföretagarna trots deras vackra ord under valrörelsen. Men nu tar jultomten av sig masken och visar sitt rätta ansikte. Vi får också klart för oss att den dag då socialdemokraterna eventuellt återkommer i regeringsställning slår ödestimmen – då kommer höjningar av arbetsgivaravgiften m. m. att ske på löpande band. Som väl är finns det emellertid i dag i riksdagen en klar majoritet som kan se till att de försöken åtminstone f. n. inte kommer att lyckas. Jag tror att de svenska hushållen kan vara glada för det.

Den säkraste garantin för att regeringen inte alltför ofta skall behöva ta till avgiftshöjningar av olika slag är att företagsamheten får arbeta under sådana förhållanden att den kan utvecklas och stabiliseras. Endast därigenom kan vi fortsätta att öka vårt välstånd och stabilisera vår ekonomi. Jag tror, herr talman, att det målet i dag är det viktigaste att arbeta för.

Jag ber med det sagda att få instämna i yrkandena om bifall till hemställan i samtliga utskottets betänkanden.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! När vissa representanter för de partier som ingår i regeringen tycker att socialdemokraterna lägger fram skatteförslag som belastar alla grupper i samhället säger de att socialdemokratin är ovänligt

inställd till företagsamheten.

Herr Söderström tog upp frågan om egenavgifterna och sade att nu faller masken, nu visar socialdemokraterna vad de vill. Socialdemokraterna vill att alla skall skatta för sina inkomster oberoende av vem som tjänar dem – företagare eller anställda. Har vi en produktionsfaktorsskatt skall den betalas av alla som producerar någonting, antingen det är en egenföretagare eller en anställd. Har vi ett socialförsäkrings-system, för vilket vi lagt avgifterna på produktionen, måste i all rimlighets namn någon betala socialförsäkringsavgifterna också för den lantbrukare eller egenföretagare som får nytta av dessa socialförsäkringar. Det är här inte fråga om att vara ovänlig mot företagsamheten utan om att skapa rättvisa i systemet. Går det aldrig upp för herr Söderström att det är på det sättet?

Herr SÖDERSTRÖM (m) kort genmäle:

Herr talman! I sitt första anförande före middagsuppehållet sade herr Wärnberg att företagarna åker snålskjuts på sina anställdas bekostnad. Jag reagerade mycket starkt mot det påståendet. Om det verkligen vore så som herr Wärnberg sade att det är skulle jag ha sagt att det inte skall vara på det sättet. Men jag tycker att situationen för våra småföretagare och egenföretagare är den rakt motsatta.

Det skulle faktiskt vara frestande att berätta sagor här, men vi har Pomperipossasagan i så färskt minne att jag kan avstå.

Låt mig ta ett exempel! Det är synd att varken herr Wärnberg eller herr Berndtson hade tillfälle att hörsamma den inbjudan som vi fick till Östgötabankens stämma i tisdags i förra veckan. Vi fick nämligen där en hel del förnämligt siffermaterial. Man redovisade personalkostnaderna per anställd dels för 1971, dels för 1976. En anställd som år 1971 kostade 43 000 kr., kostade 86 500 kr. år 1976, dvs. kostnaden hade fördubblats. Vederbörandes lön hade stigit från 33 000 kr. till 57 900 kr., dvs. med 75 %, medan de sociala avgifterna och andra avgifter har stigit från 10 000 kr. till 28 600 kr. eller med 186 %. Samtidigt har konsumentprisindex stigit med ungefär 50 %. Detta visar att den tidigare regeringen ensidigt lagt kraftigt ökade bördor på våra företag. Därför tycker jag att det är egendomligt att man nu reagerar så hårt, när vi för en gångs skull vill gå en annan väg. Hur länge anser herr Wärnberg att man kan hålla på och plussa på utgifterna för företagen? Finns det över huvud taget någon övre gräns för herr Wärnberg?

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall be herr Söderström att läsa protokollet med mitt tidigare anförande, eftersom han tydligen hörde alldeles galet. Jag frågade nämligen representanterna för majoriteten om de ville att egenföretagarna skulle befrias från alla socialavgifter och alla produktionsfaktorsskatter. Om de ville det, så var det fråga om att åka snålskjuts, i annat fall inte.

Herr Söderström berättade att han varit på Östgötabankens bolagsstämma och där fått reda på vilka personalkostnader man i dag har. Jag bestrider inte de siffror han redovisade, men de bestyrker ytterligare mitt påstående att om egenföretagaren icke vill betala alla dessa personalkostnader utan överlåter åt andra att göra det, så åker han snålskjuts. Alla som har anställda får vidkännas personalkostnader av den storlek som herr Söderström talade om, och då måste också egenföretagaren ha ungefär motsvarande kostnader för sitt sociala skydd och sin skatt på produktionen.

Var gränsen för produktionsfaktorsskatterna går vet inte jag. Men vare sig man tar ut skatten på konsumtionen, på produktionen eller direkt på lönerna, så blir det i stort sett samma människor som får betala den. Vill man ha förmåner, måste man också betala dessa förmåner på något sätt. Det går inte att, som herr Söderström vill, hålla på och låna utomlands för att kunna äta, utan man måste betala på något sätt.

Herr BERNDTSON (vpk) kort genmäle:

Herr talman! Om herr Söderström med siffrorna från Östgötabanken vill bestrida vad jag sagt om skattepolitiken i stort, tycker jag att han förfaller till någonting som han sade att han inte skulle ägna sig åt, nämligen att berätta sagor. Dessa siffror kan på intet sätt förändra den totala bilden, nämligen att skattebördorna har ökat just för låg- och medelinkomsttagarna och att skatteinkomsterna från bolag och kapitalvinsterna har fått en relativt sett mindre betydelse.

Jag tycker nog att herr Söderström över huvud taget försöker förvilla begreppen. I ett tidigare inlägg försökte han tala om att även företagarna bildade hushåll när han skulle försvara den något besynnerliga utformningen av energiskatten. Det kan inte bestridas, herr Söderström, att det förslag som regeringen har lagt drabbar låg- och medelinkomsttagare hårdast.

Herr SÖDERSTRÖM (m) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan hålla med om att låg- och medelinkomsttagare drabbas väldigt hårt. Men de högre inkomsttagarna drabbas inte mindre hårt, det ser progressionen i vårt skattesystem till.

I sitt inledningsanförande sade herr Wårnberg, något som han också nu har bekräftat, att alla dessa avgifter är en belastning på produktionen. Det betyder dyrare produkter, och dyrare produkter betyder ökade priser. De ökade priserna är någonting som vi konsumenter, dvs. de svenska hushållen, får betala. Dår för tycker jag att det klingar falskt när man i en socialdemokratisk reservation beskårmar sig över att företagsamheten undantas och avgifterna lastas över på hushållen.

Herr Wårnberg har under hela sin tid i majoritetsställning varit med om att belasta de svenska hushållen i precis lika hög grad. Skillnaden mellan er och oss är att vi låter det ske direkt och öppet.

Herr tredje vice talmannen anmälde att herr Wörnberg anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Herr CARLSTEIN (s):

Herr talman! I mitt inlägg kommer jag att uppehålla mig vid skatteutskottets betänkande nr 22, som behandlar förslagen om ändringar i den indirekta beskattningen.

Till betänkandet har vi socialdemokrater fogat en reservation. I den föreslår vi en annan utformning av energi- och fordonsskatten. Jag skall i mitt anförande något belysa motiven för vårt reservationsförslag.

I partimotionen 1976/77:1294 har vi redovisat den socialdemokratiska uppfattningen om hur den ekonomiska politiken bör utformas. Vi är av den bestämda meningen att det behövs en stram ekonomisk politik om vi skall kunna klara sysselsättningen och prisutvecklingen. Som ett led i denna ekonomiska politik ingår höjningen av vissa indirekta skatter. Utformningen av åtgärderna måste dock ske på sådant sätt att de inte får ofördelaktiga fördelningspolitiska verkningar.

Åtskilliga av de förslag som den borgerliga regeringen nu har presenterat har uppenbara brister i detta avseende. En stor del av höjningarna drabbar ensidigt de svenska hushållen, medan däremot näringslivet i stort sett undantagits. Vi anser att detta i princip är fel. Även företagssamheten och produktionen måste bära sin del av pålagorna. Våra förslag har utformats med hänsyn härtill.

När det gäller energiskatten var denna föremål för omläggning 1975, då vi gick över från värdeskatt till styckeskatt. Den omläggningen innebar en kraftig ökning av energibeskattningen för de svenska hushållen. Genom särskilda dispensregler erhöll den energikrävande industrin nedsatt beskattning.

Centerpartiet var inte speciellt tilltalat av de här dispensererna utan motionerade om att de borde tillämpas med stor restriktivitet och att krav borde ställas på att den minskade skattebelastningen skulle utnyttjas för investeringar i energisnålare produktionsprocesser.

Det bör inte komma i fråga, sade man då från centerhåll, att dispenser lämnas enbart i kostnadssänkande syfte, lika litet som staten subventionerar andra insatsvaror i speciella företag. Dessa betänkligheter är nu tydligen helt borta.

Regeringen föreslår att skatten höjs med 50 % till 3 öre per förbrukad kWh upp till en förbrukning om 40 000 kWh per år. Kvar skall också finnas möjligheterna till dispensgivning för den speciellt energikrävande tillverkningen. Förslaget innebär att hushållen ensidigt drabbas och att den industriella förbrukningen i stort sett inte vidkänns några höjningar.

Vill man se det här förslaget som ett inslag i strävandena att få till stånd en bättre hushållning med energin och begränsa energikonsumtionen, så bör även industrin vara med. Vi anser därför att den höjda energibeskattningen även skall gälla den industriella förbrukningen. När det gäller den speciellt energikrävande tillverkningen är vi ense om att

ett dispensförfarande bör finnas även i fortsättningen. Vårt förslag ger ca 100 milj. kr. i ökade statsinkomster under budgetåret 1977/78 jämfört med regeringens förslag.

Jag lyssnade med intresse på herr Josefsons anförande före middagspausen, speciellt det avsnitt som gällde energibeskattningen. Förstod jag herr Josefson rätt, menade han att vi inte fullt ut har kunnat genomföra 1975 års beslut om omläggning av energiskatten, och det skulle nu utgöra motiv för att undanta näringslivet från den föreslagna höjningen av energibeskattningen. Herr Josefson avsåg tydligen förhållandet med ett dispensförfarande för den energikrävande industrin. Här gäller det emellertid ett begränsat antal företag inom speciella branscher, och att nu ta dessa till intäkt för att undanta hela näringslivet rimmar utomordentligt dåligt med centerns tidigare inställning när det har gällt att söka begränsa energikonsumtionen.

Beträffande fordonsskatten föreslår regeringen en höjning med 75 % för personbilar och motorcyklar. Som skäl anges att fordonsskatten varit oförändrad under förhållandevis lång tid. Även här väljer regeringen samma linje. Lastbilar, traktorer och övriga skattepliktiga fordon går fria från höjningen. Hushållen drabbas ensidigt, men drivmedelsskatten lämnas orörd. Vi reserverar oss anser att en höjning av fordonsskatten med 75 % är alltför kraftig. Inte heller kan vi se någon godtagbar anledning att helt undanta näringslivets fordon. Även företagsamheten bör bära sin del av den ökade restriktiviteten.

Sammantaget slår åtgärder av det slag som den borgerliga regeringen nu genomför mycket hårt mot den enskilda människan, speciellt mot dem som befinner sig i små ekonomiska omständigheter. Jag har träffat åtskilliga pensionärer, som är mycket bekymrade över att deras ekonomiska situation blir ytterligt försämrade. De håller sig med en äldre bil för att kunna ta sig till och från sommartorget, som de med stor möda och sparsamhet har skaffat sig under de yrkesverksamma åren. Så många mils körning blir det inte fråga om, men bilen är nödvändig för att de skall kunna komma till och från sommarstället.

Nu har de fått kraftigt höjda försäkringspremier. Service- och reparationskostnaderna har stigit. Bilbesiktningsavgiften räknas upp, och så kommer nu en 75-procentig höjning av fordonsskatten. Bilen har blivit upp emot 1 000 kr. dyrare per år genom ofrånkomliga kostnader. Läger man sedan till alla andra avgifter som justerats upp, är det uppenbart att den ekonomiska situationen har blivit klart sämre för dessa pensionärer med små eller inga möjligheter att kompensera sig på annat sätt. Jag kan försäkra herr Söderström och andra att dessa människor har svårt att förstå att inte skatten på exempelvis lastbilar och traktorer skall höjas.

Vi föreslår en annan utformning när det gäller höjningen av fordonsskatten. Vi anser inte att det finns rimlig anledning att undanta traktorer, lastbilar och andra beskattningsbara fordon och ensidigt låta höjningarna drabba de enskilda bilisterna och motorcykelförarna. Tidigare har det

ansetts att det skall vara en så långt som möjligt rättvis fördelning av väggkostnadsansvaret mellan de olika fordonen, men detta lämnar regeringen helt därhän, när den lägger fram sitt förslag.

Vi reservanter har stannat vid en höjning av fordonsskatten med 40 % men föreslår att höjningen skall omfatta alla fordonsslag och således inte begränsas till personbilar och motorcyklar. Genom att skatteunderlaget vidgas till att omfatta alla fordon blir intäkten av vårt förslag lika stor som i regeringens budgetförslag.

Den av regeringen föreslagna höjningen av fordonsskatten har knappast någon effekt från energiförbrukningssynpunkt, och enligt vår mening bör höjningen av fordonsskatten kompletteras med en höjning av energiskatten på bensin. Vi föreslår därför att energiskatten på bensin höjs med 5 öre per liter. En sådan höjning ger ökade statsinkomster med 230 milj. kr. för budgetåret 1977/78. Den särskilda kilometerskatten bör i konsekvens härmed höjas i motsvarande mån, och vi föreslår en höjning av den skatten med 15 %.

Herr talman! Med hänvisning till det anförda ber jag att få yrka bifall till den vid skatteutskottets betänkande nr 22 fogade reservationen av herr Wörnberg m. fl.

Herr SÖDERSTRÖM (m) kort genmäle:

Herr talman! Herr Carlstein förfasar sig över att vi höjer energiskatten med 50 %. Ja, det låter väldigt mycket, det är jag medveten om också. Men om man har en taxa som är två öre och är överens om att höja den, då är den minsta höjning som praktiskt kan komma i fråga ett öre, och det blir 50 %.

Jag skulle vilja erinra om – låt oss gå tillbaka fem, sex eller sju år – hur det var när vi införde arbetsgivaravgiften. Den var då en procent. Socialdemokraterna höjde den strax efteråt till två procentenheter. Då talade man om att man höjde avgiften med en procent, men i själva verket höjde man den med 100 %. Jag har inget minne av att herr Carlstein den gången förfasade sig över den hundraprocentiga höjningen. Och inte nog med det. Strax därpå höjdes avgiften med ytterligare 100 % och inte heller då var herr Carlstein uppe i talarstolen och protesterade.

Det blir sådana här orimliga procenteffekter på så låga tal, men i kronor räknat blir effekten inte så stor på energibeskattningen som på arbetsgivaravgiften.

När det sedan gäller bilskatten tycker jag att herr Carlstein borde slå upp s. 23 i skatteutskottets betänkande nr 22. Herr Carlstein förfasar sig över vårt höjningsförslag som ger så orimliga effekter för pensionärer – herr Carlstein talade om 1 000 kr. per år. Enligt vad reservanterna själva skriver stiger kostnaden något mindre i deras förslag än i regeringens – i stället för 1 000 kr. kanske det blir 980 eller 990 kr. Jag tror att vare sig merkostnaden blir 980 eller 1 000 kr. så kommer den som drabbas att förfasa sig precis lika mycket. Med ert förslag är det praktiskt taget lika illa som med vårt i så fall.

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Det är givet att här råder en viss principiell skillnad mellan regeringspartiernas uppfattning och den som socialdemokraterna för fram. Det har sagts såväl i propositionen som i finansutskottets betänkande att det är angeläget att man inte avsevärt försämrar kostnadsutvecklingen för näringslivet. Vi vet allesammans att näringslivet har det besvärligt i konkurrensen både på exportmarknaden och här hemma. Det är mot den bakgrunden regeringsförslaget har lagts fram.

Som jag sade tidigare, kommer även de avgifter som tas ut på ett indirekt sätt slutligen att få betalas av den enskilde konsumenten. Ser vi till konsumentens totala intresse måste det ju vara angeläget att få fart på vårt näringsliv och på exporten. Då skall man inte onödigtvis fördyra produkterna och försvåra möjligheterna att åstadkomma den förbättring av exporten som vi alla eftersträvar.

Herr Carlstein tog upp – och det var därför jag begärde ordet – centerns ståndpunkt beträffande energiskatten 1975. Jag vill framhålla att första gången vi förde fram detta var på hösten 1974, och då var läget helt annorlunda. Det året hade man ju beslutat om olika åtgärder för att ta ifrån företagen deras s. k. övervinster, och i detta läge pekade vi på möjligheterna att höja energiskatten. Det är ett faktum att det vid den tiden fanns ett ganska gott utrymme.

Situationen har förändrats avsevärt sedan dess, och i dag kämpar näringslivet med rätt stora svårigheter. Det är orsaken till att vi går försiktigare fram när det gäller näringslivet. Dock skall det konstateras att regeringen har sagt att den lägsta gränsen för nedsättning av energiskatten kommer att höjas.

När det gäller fordonsskatten vill jag bara säga att 1968 fastställdes de nuvarande fordonsskatterna. Ansåg man vid den tidpunkten att det var en riktig avvägning mellan energiskatt och fordonsskatt kan man väl knappast ha så förfärligt stora invändningar mot den höjning som nu föreslås. 1968 hade vi ett bensinpris som låg mycket, mycket lägre, och den höjning av fordonsskatten som här är föreslagen motsvarar inte helt den penningvärdeförändring som skett. Realvärdet är inte riktigt detsamma som 1968.

Herr CARLSTEIN (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Söderström förfasar sig över att jag sade att det blir en 50-procentig höjning av energiskatten. Men jag sade inte det i någon som helst ond mening, utan jag konstaterade att en höjning från 2 öre till 3 öre är en 50-procentig höjning och att den ensidigt drabbar hushållen – ingenting annat.

Sedan kan vi vara överens om att det i kronor räknat kanske inte blir så mycket – i vart fall inte för industrin, för den slipper undan. Däremot blir det kännbart för hushållen med en sådan här justering av energiskatten.

När det gäller fordonsskatten blir det, som jag sade, så att vissa ka-

tegorier drabbas speciellt hårt. Jag tog exemplet med pensionären som kör väldigt litet därför att han kanske enbart behöver bilen för att ta sig ut till sitt lilla sommarställe. Han får den här fasta höjningen av fordonsskatten, som slår mycket hårt mot honom och andra i ungefär samma situation. Däremot förbrukar dessa kategorier bara litet bensin. Då blir det fördelaktigare för dem med det förslag som vi har framlagt.

Jag tycker att herr Söderström skall medge att sådana här människor drabbas speciellt hårt av ert förslag. De har väldigt svårt att förstå att man skall undanta traktorerna, lastbilarna och andra tunga fordon. Vi har ändå sagt oss förut att vi skall försöka fördela kostnadsansvaret för våra vägar på ett rimligt sätt. Det bortser man helt ifrån i propositionsförslaget.

Jag tog också upp centerns inställning till energibeskattningen. Det var ändå så, herr Josefson, att ni var synnerligen kritiska mot att man över huvud taget skulle medge lättnader för industrin och menade att om industriföretagen får lättnader, så skall de använda pengarna – som det står – för investeringar i energisnålare produktionsprocesser. Det var inställningen, och den har ni ju satt på pränt i partimotioner från centern. Nu släpper ni detta helt och hållet och säger i stället att hela industrin bör lämnas därhän när det gäller att höja energiskatten. Det är en anmärkningsvärd förändring i inställningen.

Herr SÖDERSTRÖM (m) kort genmäle:

Herr talman! Får jag säga till herr Carlstein att jag bara läste vad som står i er egen reservation i utskottsbetänkandet. Jag trodde att ni menar vad ni säger där. Men sedan jag nu hört herr Carlstein skall jag nästa gång jag läser vad socialdemokraterna skrivit ana argan list och kanske också läsa mellan raderna det som inte står.

Herr JOSEFSON (c) kort genmäle:

Herr talman! Herr Carlstein bortser helt ifrån det konjunkturläge som näringslivet befinner sig i. Det var just det jag ville påpeka i mitt förra inlägg.

Herr CARLSTEIN (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Josefson hänvisade till konjunkturläget, men kvar står väl ändå det faktum att centern arbetar för att man skall få energisnålare produktionsprocesser och för att man skall vaka över att vi inte har en onödigt stor förbrukning av energi inom näringslivet. Jag trodde att man inom centern alltså arbetade för den saken, men då skall man inte undanta näringslivet från beskattningen av energi. Det är ju det man nu gör.

Herr tredje vice talmannen anmälde att herr Josefson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Fru AHR LAND (fp):

Herr talman! Jag skall som den troligen sista talaren i denna fråga något beröra den socialdemokratiska motionen om beskattningen av familjeföretagare.

Vid det här laget har vi debatterat frågan så många gånger i riksdagen och så länge att alla som är intresserade borde fatta vad det handlar om, nämligen en ny form av sambeskattning. Förslaget innebär inte en lika klar och tydlig sambeskattning som den vi efter stor möda blev av med för snart tio år sedan. Det skulle inte drabba alla gifta, men det går stick i stäv mot alla vackra uttalanden om jämställdhet på olika områden mellan makar och mot de principer som vi varit eniga om som skäl för att avskaffa sambeskattningen.

Jag tror faktiskt att man inom det socialdemokratiska partiet har en hederlig önskan att arbeta för jämställdheten, och jag har många gånger medgivit att man har arbetat bra. Men då bör man vara konsekvent och inte som den gamla regeringen med den ena handen lägga fram en proposition som man så vackert kallar avveckling av den faktiska sambeskattningen och i samma ögonblick med den andra handen komma med en annan proposition och införa en ny form av sambeskattning. Det är precis samma idé som vi har debatterat nu när vi talar om beskattningen av småföretagare.

Om två makar arbetar i ett familjeföretag, skall enligt förslaget den ena maken i absolut varje sammanhang taxeras för minst två tredjedelar av makarnas sammanlagda inkomster. Man kan uttrycka det på ett annat sätt och säga att när det gäller familjeföretag är den enes arbete under alla förhållanden aldrig värt mer än hälften av den andres. Att det i praktiken betyder att det är hustrun som i de flesta fallen drabbas tror jag vi kan vara ense om. Det innebär att i alla mindre företag här i landet där båda makarna arbetar full tid, och det förekommer faktiskt ofta, skulle hustruns arbetsinsats automatiskt, efter beslut av Sveriges riksdag, bara anses vara värd hälften av mannens. Ett sådant beslut i kammaren skulle inte främja jämställdheten mellan könen. Ett sådant beslut skulle konservera den rådande uppfattningen om männen som huvudförsörjare. Ett sådant beslut skulle vara orättvist mot alla makar som är beredda att var och en ta ansvar för sin försörjning.

I reservationen till utskottsbetänkandet talar man om favorisering av en viss grupp skattskyldiga, en favorisering som för många framstår som orättvis. Jag förstår inte det resonemanget. Jag tycker att socialdemokraternas förslag är djupt orättvist och dessutom diskriminerande. När vi grälar om 400 eller 600 timmar är det enligt min mening mest hårklyveri. Men när man försöker att med tredjedelsregeln undervärdera kvinnors arbete, eller lika illa – vilket kan bli följderna – indirekt uppmanar dem att inte arbeta lika lång tid som mannen, då gäller det allvarliga principer. Jag beklagar att principfastheten när det gäller jämställdhet inte är större än att man för fram ett sådant här förslag.

Herr Wörnberg talade om att man inte behöver ta någon som helst

hänsyn till den insats som den ena maken gjort utan att man skulle kunna göra en godtycklig – jag tror det var uttrycket – hälftindelning. Så står det inte i lagtexten. Där står för det första att maken måste arbeta minst 400 timmar, för det andra att den ersättning hon får – för det blir väl oftast hon – skall vara marknadsmässig. Det betyder inte att man genomgående och i samtliga fall skall dela den gemensamma inkomsten i två hälfter.

Herr Wårnberg nämnde vidare att han inte var främmande för en annan uppdelning men höll fast vid den socialdemokratiska så länge ingen har kunnat visa att den var felaktig. Jag vet inte vad herr Wårnberg har för bekanta, men jag känner till många makar som faktiskt båda arbetar lika länge och gör en lika värdefull insats i sitt företag. Jag känner lant-handlarpar, där båda makarna finns i butiken hela tiden från kl. 9 på morgonen till 6 eller 7 på kvällen. Jag känner åkeriågarpar, där båda kör skolbussar och turistbussar precis lika mycket. Jag handlar ofta bullar som är bakade av en man, och jag köper dem av hans fru. De arbetar båda hela tiden i sin rörelse. Det är fråga om makar som arbetar lika länge. Sådant skall vi vara tacksamma för och inte gå ifrån jämställdhetsprinciperna.

Herr Wårnberg tog också ett sifferexempel som gällde ett klart fall av hälftindelning. Han sade att ett par med tillsammans 50 000 kr. i inkomst som skulle dela denna lika skulle lura staten på 1 000 kr. genom att manipulera. Vi kan säga att det i detta fall gäller mina lanthandlare, eftersom jag faktiskt redan har räknat på just det exemplet. Enligt den tabell som gäller för Stockholm rör det sig om 240 kr. Men, för mig är det inte så viktigt om det är fråga om 240 eller 1 000 kr. – det är principen som är väsentlig.

Herr WÅRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Representanterna för majoriteten envisas med att påstå att det alltid rör sig om kvinnor, dvs. att vi har diskriminerat kvinnor. Jag kan inte påminna mig att det står något om vilken av makarna som är man resp. kvinna. Det spelar här ingen roll vilket kön man tillhör – vad som har betydelse är vilken av makarna som är företagsledare resp. medhjälpare. Det är den distinktionen vi skall göra.

Det kan nog vara så, fru Ahrland – och jag tror att det mer och mer börjar bli så – att könet inte spelar någon roll när det gäller vem som är ledande i företaget och vem som är medhjälpare.

Jag vill vidare lämna den upplysningen att i de fall där båda makarna gör lika värdefulla insatser för företaget skall tredjedelsregeln inte tillämpas. Då får man göra en annan fördelning. Det är endast i de fall där den ena maken är medhjälpare och den andra företagsledare som man satt upp tredjedelsregeln som en schablon. Jag har sagt att denna kan vara felaktig, men om ni anser att den bör ändras, kom då med ett annat förslag!

Men förneka inte att det är en godtycklig uppdelning om den med-

hjälpande maken eller maken icke behöver ta ut ett enda öre för sin insats, om det skulle passa! Vederbörande kan ta ut alltihop om det skulle passa. Huvudsaken är att man håller sig inom gränsen för s. k. marknadsmässigt vederlag. Inom den gränsen får man dela inkomsten precis hur man vill.

Det är det jag anser godtyckligt. Jag menar inte att man godtyckligt kan säga att den här maken är medhjälpare och den maken är chef för företaget. Men om det förhåller sig så tycker jag att den som är företagsledare skall ha litet mer betalt än den som är medhjälpare. Uppdelningen är faktiskt sådan ute i det privata näringslivet, i den vanliga lönesättningen. Om den skall vara en tredjedel eller inte vet jag inte.

Detta är inte något försök att införa sambeskattningen igen. Det kan jag inte påstå. Men det är ett försök att dela inkomsten på ett vettigt sätt mellan två makar i ett företag där båda arbetar.

Det är möjligt att det inte, om man gör en hälftindelning, blir 1 000 kr. på 50 000 kronors inkomst. Det kan jag gå med på. Men kommer man upp till 60 000 blir det så. Dessutom kan man dela på annat sätt. Man kan dra in andra inkomster, utanför företaget, och då kan man mycket väl tjäna tusenlappen.

Fru AHRLAND (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag har tabellerna här och kan upplysa herr Wärnberg om att kommer man upp till en inkomst av 100 000 kr. tillsammans tjänar man något över 1 000 kr. Men det kan vi gå igenom sedan.

Därutöver noterar jag med förvåning att herr Wärnberg tycker att en företagsledare skall tjäna dubbelt så mycket som en anställd. Det trodde jag inte att herr Wärnberg tyckte; jag tycker det inte.

Dessutom vill jag lägga till att vi inte bara talar om detta som en diskriminering mot kvinnor, det är en diskriminering mot den ena av makarna. Det strider framför allt mot den princip jag trodde vi var ense om, nämligen att äktenskapet skall vara en frivillig samlevnad mellan självständiga människor. Då skall man inte göra den ena beroende av den andra i något skattehänseende.

Herr ASPLING (s):

Herr talman! De socialdemokratiska representanterna i finansutskottet har i sin reservation rörande finansplanen i betänkandet nr 10 på ett övertygande sätt motiverat varför en ökning av statsinkomsterna bör genomföras redan nu. Debatten här i kammaren har understrukt detta. Det förtjänar att upprepas vad som framhålls i den socialdemokratiska reservationen till finansutskottet, nämligen att allas lika rätt till arbete och trygghet är grunden för ett rättvist och jämlikt samhälle.

För att kunna förverkliga detta mål krävs en stark ekonomi. Det är endast i en stark ekonomi som man långsiktigt kan hävda den fulla sysselsättningen. Det är endast den starka ekonomin som kan ge medborgarna den ekonomiska trygghet som vårt sociala ansvar kräver. Det

är endast i kraft av en stark ekonomi som ett land kan hävda sitt ekonomiska oberoende och självständigt förverkliga de egna ekonomisk-politiska målen. En rad exempel från vår omvärld visar att permanenta underskott i utrikeshandeln och långsiktigt svaga statsfinanser gör det allt svårare att förverkliga en full sysselsättning och trygga medborgarnas inkomster och sociala välfärd.

Som representant för ett fackutskott, vilket har att handlägga för medborgarna viktiga sociala trygghetsfrågor, vill jag gärna understryka vad som sägs i den nämnda socialdemokratiska reservationen. Jag finner det så mycket angelägnare att göra det som vi vet att all erfarenhet talar för att den sociala tryggheten snabbt kan urholkas om samhällets ekonomiska styrka går förlorad. För att se sanningen i ögonen så är det den risken vi nu löper. Följverkningarna på det sociala området lär då inte heller utebli.

En stark samhällsekonomi är en förutsättning för att vi nu skall kunna öka insatserna inom det ekonomiska familjestödet, barnomsorgen och långtidssjukvården. Det är här fråga om tre sociala områden där det är ytterst angeläget att planmässiga och kraftfulla insatser snabbt kommer till stånd. Jag skall inte vid detta tillfälle närmare gå in på de uppgifter vi på dessa områden står inför, men så mycket bör tilläggas att de kommer att kräva både solidaritet och omfattande ekonomiska insatser.

I partimotioner har vi framfört konkreta reformförslag på dessa tre viktiga områden, till vilka det blir tillfälle att återkomma i ett senare sammanhang.

Herr talman! Det finns enligt min mening inga skäl som talar mot att man nu höjer folkpensionsavgiften med den procentsats som föreslås i motionen 1976/77:1297. Jag vill här erinra om att den föreslagna höjningen ingick som ett led i vårt förslag till skatteomläggning för år 1977 och att den byggde på en överenskommelse mellan å ena sidan den socialdemokratiska regeringen och å den andra sidan LO och TCO, som båda förklarade sig villiga att beakta höjningen i samband med årets avtalsförhandlingar. Denna uppgörelse har den borgerliga regeringen brutit upp. Nu lär det inte dröja innan vi har regeringens förslag till skattehöjningar på riksdagens bord. De antydda planerna på att höja mervärdesskatten är talande nog.

Från löntagarorganisationernas synpunkt torde det inte råda något tvivel om att en höjning av socialförsäkringsavgiften är en lämpligare finansieringskälla vid en skatteomläggning än en höjning av mervärdesskatten. Det är emellertid uppenbart att det inte varit löntagarnas intressen som dikterat regeringens ställningstagande i denna fråga. Sedan må man orda hur mycket som helst om att en höjning av socialförsäkringsavgiften lägger ökade bördor på företagen och att detta skulle ytterligare försvaga näringslivets konkurrenskraft etc. – argument och påståenden som det f. ö. inte återstår så mycket av när de nu fått sin sakliga belysning.

I stället föredrar den borgerliga regeringen att låna utomlands och skju-

ter bördorna på framtiden. Det var den sortens politik vi varnade för under valrörelsen. Vilken kritik utsattes vi inte då för! Låt mig gärna till protokollet få foga några rader ur ett TT-anförande från augusti förra året. Jag framhöll då att "folkpartiledaren Ahlmark har förklarat att moderaternas skattepolitik skulle ställa pensionärerna på gatan. Nu får man tydligen också se upp med folkpartiet och centern när det gäller pensionspengarna. Jämfört med regeringens förslag vill folkpartiet och centern vid skatteomläggningen för 1977 kraftigt minska statens inkomster av arbetsgivaravgifter till folkpensioneringen. Det belopp på mellan 2 och 2,5 miljarder kronor som man vill undanhålla statens inkomster för 1977 är lika mycket pengar som vi då behöver för att betala nya folkpensionshöjningar till dagens folkpensionärer och nya folkpensioner till dem som uppnår pensionsåldern.

Om inte folkpartiet och centern vill ställa folkpensionärerna på gatan, för att använda Per Ahlmarks formulering, återstår inget annat än att låna pengarna utomlands för att betala folkpensionerna. En sådan lättsinnig finanspolitik kan inte regeringen acceptera. Vi har i vårt land råd att genom medborgarnas solidariska skatteåtaganden själva skaffa fram de pengar som folkpensionärerna har rätt till. För en socialdemokratisk regering är det en förpliktelse som vi aldrig kommer att svika."

På kortare tid än ett halvår är vi där, när den borgerliga regeringen bokstavligen är i full färd med att låna utomlands till det allra mesta. Låt mig uppriktigt få bekänna att jag aldrig trodde att verkligheten så snabbt skulle hinna upp löftesspridarna från den märkliga valrörelsen 1976.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservationen som är fogad till socialförsäkringsutskottets betänkande nr 16.

Herr CARLSSON i Vikmanshyttan (c):

Herr talman! I detta anförande avser jag att begränsa mig till socialförsäkringsutskottets betänkande 1976/77:16, som gäller frågan om höjd socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen med anledning av en motion av herr Palme m. fl. Herr Aspling har redan redovisat skälen till motionen och den reservation som är fogad till utskottets betänkande.

I reservationen begär man att socialförsäkringsavgiften skall höjas med 1,5 %. Dock föreslås i reservationen att avgiften av uppördstekniska skäl skall höjas med 2 % för tiden den 1 april till årets slut.

Utskottets majoritet – centerpartister, folkpartister och moderater – har bestämt avvisat det socialdemokratiska förslaget om denna höjning av socialförsäkringsavgiften. Skälen till detta utskottets förslag är, såsom framhållits i utskottsbetänkandet och även framgått av dagens debatt, flera.

Utskottet anför att staten har ett ansvar för att inte genom ytterligare pålagor på företagen förvärpa kostnadsutvecklingen. Den höjning av arbetsgivaravgiften som föreslås i reservationen – det är ju detta frågan i realiteten gäller – skulle ytterligare öka företagets kostnader och för-

sämra det svenska näringslivets konkurrensläge. Det har varit dåligt ganska länge, men dagssituationen, framför allt för exportindustrin men också för de delar av svenskt näringsliv som utsätts för hård konkurrens utifrån, är sådan att kostnadsstegringar måste undvikas.

Ett väl fungerande näringsliv innebär inte bara att kunna tillverka produkter, utan det gäller också att finna avsättning för produktionen. Att vårt höga kostnadsläge, där avgifter och pålagor utgör en väsentlig del, skapat betydande svårigheter torde knappast någon objektiva iakttagare kunna bestrida. För vår framtid och för vår trygghet är det angeläget att vi får balans i vår ekonomi och att vi kan hävda oss i internationell konkurrens både ute och hemma.

Vi är eller borde vara ense om angelägenheten av full sysselsättning i ett väl fungerande näringsliv och samhälle. Vi är också medvetna om att vårt höga kostnadsläge inger allvarliga bekymmer.

Från den utgångspunkten ter det sig minst sagt märkligt att man på socialdemokratiskt håll vill öka pålagorna på näringslivet genom en ytterligare höjning av socialförsäkringsavgiften. Personligen reagerar jag mot att socialförsäkringsavgifter, som skall finansiera trygghetsåtgärder på det sociala området, används för finanspolitiska ändamål. Det finns – och måste finnas – ett samband mellan kostnaderna för socialpolitiska insatser och de avgifter som måste till för att finansiera sociala trygghetsreformer.

Socialförsäkringsavgifter skall tas ut för att betala den sociala tryggheten och redovisas som sådana. Ett exempel på detta ger utskottet när det säger att vi har att räkna med en höjning av socialförsäkringsavgiften till sjukförsäkringen för att täcka den lagstadgade andelen av kostnaderna för sjukförsäkringen.

Arbetsgivaravgifter för att sänka statskatten är i dagsläget befogade, men någon socialförsäkringsavgift i ordets egentliga bemärkelse är detta inte – detta sagt som en randanmärkning.

Motiveringarna från socialdemokratiskt håll för en ytterligare höjning av socialförsäkringsavgiften i nuläget är bl. a. ökade insatser för långtidssjukvården. Det föreslås en utbyggnad med 10 000 vårdplatser under en femårsperiod och ett statsanslag på 250 milj. kr. till landstingen för detta ändamål.

Detta är i och för sig bra, men det är ingen nyhet, och det är en mindre utbyggnad än vad landstingen redovisat att man avser att göra. I den L-KELP – landstingens kommunalekonomiska långtidsplanering – som redovisades i skriften Landstingens finansieringssystem vid Landstingsförbundets kongress år 1976 sägs att landstingen avser en utbyggnad inte bara av 10 000 vårdplatser utan av 12 000 vårdplatser. Dessutom avses att hemsjukvården skall utbyggas, vilket också understrukits i den uppgörelse som nyligen träffats mellan socialdepartementet och Landstingsförbundet. I samma redovisning till 1976 års kongress framhölls att den höjning av arbetsgivaravgiften med 3 % som den dåvarande socialdemokratiska regeringen avsåg att genomföra skulle innebära ett inkomstbortfall för landstingen på ungefär 540 milj. kr. och en höjning av

landstingsskatten med 65 öre per skattekrona. En sådan ekonomisk belastning innebär de facto att landstingens möjligheter att genomföra de planerade insatserna på långtidssjukvårdens område blir begränsade. Detta blir resultatet om riksdagen följer den socialdemokratiska reservationen.

Situationen är inte annorlunda för kommunerna. En ytterligare ökning av socialförsäkringsavgiften medför ovillkorligen krav på skattehöjningar. Därmed följer att den skattesänkning som riksdagen beslutat om skulle komma att urholkas högst väsentligt. Men vad som är ännu värre är att möjligheterna att ge den sociala trygghet och omvårdnad som det åligger kommunerna och landstingen att fullgöra skulle försvåras.

Lägger man så till vad jag anförde inledningsvis om näringslivets betydelse för full sysselsättning, för att skapa de resurser som erfordras för bevarandet och utbyggnaden av den sociala tryggheten, då finns det full täckning för utskottets skrivning, som innebär att man *bestämt* avvisar den höjning av socialförsäkringsavgiften med 2 % från den 1 april till årets slut, som föreslås i reservationen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr NILSSON i Järfälla (s):

Herr talman! För fyra veckor sedan, i den allmänpolitiska debatten, hade jag anledning att rikta kritik mot regeringen för att i vissa sakfrågor söka konfrontation med löntagarna och deras organisationer. Det som hänt sedan dess har understrukt det berättigade i den kritiken.

Min utgångspunkt då och i dag är Landsorganisationens syn på sitt förhållande till samhället när det gäller lönepolitiken. Vi säger definitivt nej till en genom statliga ingripanden politiskt beslutad och styrd inkomstpolic. Vår motprestation är då en lönepolitik som tar hänsyn till samhällsekonomin – under förutsättning att samhället bl. a. effektivt bekämpar inflation och arbetslöshet samt erkänner fackföreningsrörelsens strävan till inkomstutjämning.

Årets finansplan utformades delvis som en partsinlaga i den pågående avtalsrörelsen genom att i siffror – och med decimaler – ange direktiv för hur höga löneökningar som kan tolereras. Denna avvikelse från den traditionella statliga neutraliteten inför avtalsförhandlingarna motiverades med allt det onda som hotade den svenska ekonomin på grund av de svenska tjänstemännens och arbetarnas höga löner.

På flera sidor talade finansplanen om hur den svenska konkurrenskraften urholkas av för höga lönekostnader. Dessa förenklade beskrivningar av orsakssammanhangen har bl. a. tacksamt anammats av Svenska arbetsgivareföreningen och förts ut i den allmänna debatten av en okritisk regeringspress. Konsekvenserna av detta kan vi nu notera i den beklagliga strandningssituation som tjänstemän och arbetare på den privata sektorn tvingats in i under dagen.

Även i sin bild av den kommande konjunkturutvecklingen målar finansplanen i de dystra färger som passat arbetsgivarparten i dess upp-

läggning av avtalsrörelsen.

Men bit för bit har nu finansplaner, underkänts, inte bara av LO och den socialdemokratiska oppositionen utan även av den borgerliga utskottsmajoriteten. Också utanför LO-ekonomernas led ser man nu tecken på att konjunkturuppgången är på väg. Finansplanens pessimistiska prognoser måste räknas upp. Vi torde kunna få räkna med ökad efterfrågan från våra viktigaste handelspartners och därmed bättre fart på exporten. Bruttonationalprodukten torde komma att öka mer än finansplanens beräkningar.

Mot herr Bohmans tvärsäkra påståenden om orsakssammanhangen när det gäller marknadsandelarnas utveckling står nu också den borgerliga majoriteten i finansutskottet. Låt mig belysa klyftan i bedömningen med två citat:

”Kostnadsutvecklingen” – underförstått lönekostnaderna – ”har tvingat industrin att ta ut priser, som lett till att den förlorat andelar både i den internationella handeln och på hemmamarknaden.” Detta sägs i finansplanen.

”Det finns flera faktorer som kan tänkas påverka relativpriserna vid sidan av den relativa lönekostnadsutvecklingen. De påvisade skillnaderna kan t. ex. ha en rent statistisk förklaring sammanhängande med den svenska exportens varusammansättning. Vidare kan prisutvecklingen på insatsvarorna i svensk industri vara en förklaringsfaktor liksom de svenska företagens vinstutveckling jämfört med de utländska företagens. Utskottet har inte underlag för att bedöma dessa olika faktorerers relativa betydelse.”

Så säger alltså majoriteten i utskottsbetänkandet.

Resonemanget kring den försämrade konkurrenskraften knyts framför allt till utvecklingen i Västtyskland. I det sammanhanget undviker man att nämna att också det landet, liksom flertalet övriga inom OECD-blocket, har förlorat marknadsandelar under den senaste tvåårsperioden.

Sedan finansplanen presenterades har det slutits kollektivavtal i Västtyskland som pekar på att deras arbetskraftskostnad kommer att öka med närmare 9,5 % mot beräknade 7 à 8 %.

Något som ytterligare talar mot svartmålningen av den svenska ekonomins läge är boksluten för flera av våra stora verkstadsföretag. De visar starka vinststegringar för 1976 och har lett till att börsen, som tidigare har tagit intryck av ekonomiministerns pessimism, nu åter pekar uppåt.

I den pågående avtalsrörelsen har vi från löntagarorganisationernas sida, mot bl. a. den här bakgrunden, underkänt den gemensamma bedömning om det tillgängliga utrymmet som ekonomiministern och Arbetsgivareföreningen har. Det innebär inte att vi har blundat för verkligheten i svensk ekonomi. Nej, det gemensamma krav som vi har presenterat är präglad av det samhällsekonomiska ansvar vi av hävd brukar ta.

Den återhållsamhet vi ålagt oss har också byggt på en förväntan om att regeringen skall kunna hålla prishöjningarna i schack. Ekonomimi-

nistern har ju gjort starka utfästelser om ambitionerna på den punkten och förväntar i finansplanen en uppgång på ca 6 % under 1977.

Utvecklingen under årets första månader inger oss, från löntagarsidan, stor oro. Under januari steg den allmänna prisnivån i konsumentledet med 1,2 %, och mycket talar för att februarisiffran, som kommer att publiceras om någon dag, blir av samma storleksordning. Det gör ca 2,5 % enbart under årets två första månader! Och i de här siffrorna finns, såvitt jag förstår, inte några avtalsmässiga eller andra lönehöjningar att hänvisa till. Flera prognoser pekar i stället på att prishöjningarna för hela året kommer att ligga över 9 %.

Mot regeringens muntliga försäkringar om kraftfulla åtgärder mot prishöjningarna "i den mån detta bedöms nödvändigt" står den faktiska oviljan och oförmågan att hålla igen. Flera prisstopp har slopats. Det sortiment som ingår bland de prisreglerade baslivsmedlen har minskats. Prishöjningar som av statens pris- och kartellnämnd bedömts som omotiverat stora och där någon form av reglering varit befogad har släppts igenom av regeringen.

Ett intressant sådant exempel är de prishöjningar som har företagits på vissa byggmaterial, såsom fönstersnickerier och mineralull. Det gäller här varor som är viktiga från energisparingspunkt och där marknaden åtminstone i det senare fallet domineras av monopolföretag. SPK har bedömt prishöjningarna som oskäligen, men det har inte föranlett regeringen att vidta någon åtgärd.

Regeringens passivitet på det här området innebär samtidigt stor risk för att man undergräver SPK:s möjligheter att, som det heter i nämndens instruktion, "söka påverka prisutvecklingen i en för konsumenterna gynnsam riktning". Företagens respekt för SPK:s möjligheter att på det här området slå näven i bordet – om jag nu får använda ett aktuellt uttryck – minskar, och mycket talar för att företagen kommer att utnyttja den situationen.

Men om regeringen sviker sina utfästelser om kamp mot prishöjningarna, så ställer den löntagarna i en svår situation. De lönehöjningar vi nu försöker förhandla oss till under hårt motstånd från arbetsgivarna och som lett fram till dagens strandning kommer snabbt att holkas ur. Risker är uppenbar för att 1977 kommer att leda till reallönesänkningar för stora löntagargrupper, om man inte kan vända på den inledda prisutvecklingen.

Herr talman! Jag har tidigare inför kammaren redovisat de stötestenar regeringen lagt ut för löntagarna inför årets avtalsförhandlingar: Svartmålning av det ekonomiska läget, inkomstpolitiska anvisningar, skatteomläggning i strid med våra utjämningssträvanden, moms-hot och selsättningsproblem. Till det kommer nu en stark oro för prisutvecklingen, som i dagsläget verkar bli ett av de största problemen i de pågående avtalsförhandlingarna och den uppkomna strandningssituationen på den privata sektorn.

Herr RINGABY (m):

Herr talman! Herr Nilsson i Järfälla uppehöll sig inte särskilt mycket vid socialförsäkringsutskottets betänkande, som ju debatten gäller, så jag har inte så stor anledning att bemöta honom. Jag skall emellertid återkomma till betänkandet, men först vill jag ge en liten bakgrundsbild.

I debatten i dag är tydligen alla ense om att det inte bara är våra höga lönekostnader som är boven i dramat, utan att det är kombinationen av stigande lönekostnader och en sjunkande produktivitet i tillverkningsindustrin som har skapat problem för exportindustrin.

Då kan man fråga sig: Varför har vi en sjunkande produktivitet i näringslivet? Ja, även på denna punkt tycks alla demokratiska partier vara ense: Vår socialt inriktade arbetsmarknadspolitik, som syftar till att behålla alla anställda i arbete även vid lågkonjunkturer genom att låta industrin med statligt stöd producera för lager, är en av orsakerna. Det är väl bara vpk som säger att detta är gåvor till bolagen. Det är en falsk beskrivning, eftersom hjälpen är till för att klara de anställdas jobb. Redan Gunnar Heckscher sade på sin tid att bolagen är juridiska personer, som egentligen ingen kan tycka synd om.

Ingen vill i dag spela med arbetslöshet för att klara en stigande kostnadsutveckling och lågkonjunkturer, som gör det svårt för svensk exportindustri att sälja i utlandet i konkurrens med andra länder. Men det är också självklart att produktiviteten per capita sjunker, om vi med stöd av statsmedel håller folk i arbete även när det inte går att sälja vad man producerar.

Någon i kammaren kanske undrar varför jag påpekar detta självklara förhållande. Jo, av den anledningen att en hög social ambition när det gäller sysselsättningspolitiken även vid lågkonjunkturer också kräver att kostnadsläget i svensk industri hålls minst på samma nivå som i omvärlden, med vilken vi skall konkurrera. Det är viktigt just därför att våra konkurrentländer tycks spela med arbetslöshet som konjunkturpolitiskt instrument, vilket vi ju inte vill. Då måste man ge svenskt näringsliv en "fair" chans att klara av konkurrensen.

Det är mot denna bakgrund som den socialdemokratiska reservationen till förman för en höjd socialförsäkringsavgift till folkpensioneringen skall ses. Reservationen finns fogad till utskottets betänkande nr 16.

Låt mig först konstatera att när socialdemokraterna tror att en sådan höjning av arbetsgivaravgiften skall avräknas vid löneförhandlingarna, så är det ett önsketänkande. Om de som förhandlar med löntagarkollektivet skulle lyckas med detta betyder det bara att politikerna träder in och tar hand om förvaltningen av löntagarnas pengar, och det skulle verkligen vara en styrd lönepolitik.

Men alla vet ju hur avtalsförhandlingar går till. Inte gör man upp om möjliga löneökningar först för att sedan dra av de 2 % i ökade arbetsgivaravgifter som socialdemokraterna vill lägga på! Nej, så fungerar det bara inte. Den socialdemokratiska reservationen innebär helt enkelt att våra höga lönekostnader blir ännu högre utan att löntagarna får det

bättre. Det skulle bli förödande i dag, inte bara för exportindustrin utan i ännu högre grad för småföretagarna och för egenföretagarna, som själva skall betala sina avgifter.

Vem skall annars betala dem, har bl. a. herr Wörnberg frågat här. Den frågan kan man naturligtvis ställa. Självfallet skall företagarna och egenföretagarna betala sina avgifter själva. Det går också bra så länge avgiften svarar mot sociala förmåner. Då är det inte något problem. Men numera används socialförsäkringsavgiften som skatteinstrument, och då drabbas egenföretagare av skatter som andra slipper. Arbetsgivaravgiften har ju inte heller någon motsvarighet i någon social förmån, utan den kan betraktas som en ren skatt.

Produktionen skall betala dessa avgifter, har många socialdemokratiska talare här i dag sagt. Ja, ärade kammarledamöter, vad har egentligen en kulturarbetare, en frilans eller en författare för produktion att lägga dessa kostnader på? Dessutom är det så, att om en egenföretagare skulle kunna öka sina priser för att täcka de sociala kostnaderna, drabbas även denna ökning av omkring 90 % i skatter och sociala avgifter. Och så är man inne i en ond cirkel som är mycket olycklig.

Vi har också hört här i dag att socialdemokraterna faktiskt inte vill kompensera småföretagarna genom att höja det avgiftsfria beloppet i botten, vilket är synnerligen motiverat eftersom avgifterna numera också är en skattefaktor. Det är faktiskt en ganska märklig politik mot en hårt drabbad grupp i samhället.

Herr Wörnberg ondgjorde sig över en annons som har stått i tidningen Företagaren. En blomsterhandlare i Uppsala hade målat av sin skattsedel och ställt den i sitt skyltfönster i stället för blommor. En bild därav fanns i den här tidningen. Det framgår av bilden att blomsterhandlaren hade haft en taxerad inkomst på 42 210 kr. Sedan statlig och kommunal skatt och arbetsgivaravgifter hade betalats hade han kvar 14 000 kr. 28 000 kr. i skatter och avgifter på 42 000 kr.! Det visar litet av problemen för småföretagarna.

Vad har nu socialdemokraterna att bjuda småföretagaren i Uppsala och på andra håll i landet? Jo, en höjning av arbetsgivaravgiften med 2 % plus 600 kr. i avgifter plus en rad andra höjda skatter som ingår i paketet. Dessa människor har verkligen problem, det skall vi ha klart för oss.

Jag tycker också, herr talman, att metoden att använda socialförsäkringssystemet som skatteinstrument är felaktig. Det sägs i klartext i den socialdemokratiska motionen att höjningen av folkpensionsavgiften föreslås för att minska budgetunderskottet. Sambandet mellan sociala avgifter och sociala förmåner försvinner på det sättet. Socialförsäkringsutskottet kanske i framtiden kommer att bli ett nytt skatteutskott. Folks förtroende för vårt socialförsäkringssystem kommer att minska när det inte finns ett samband mellan avgifter och förmåner och när socialförsäkringssystemet kommer att användas som skattekälla. En sådan utveckling vore inte bra.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till socialförsäkringsutskottets hemställan i betänkandet nr 16.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Det var väldigt bra att herr Ringaby tog upp det här med blomsterhandlaren i Uppsala. Jag fick det intrycket att herr Ringaby tyckte att den beskrivning som hade givits var riktig, alltså att skatten var 28 000 kr. på den taxerade inkomsten 42 000 kr. Då är herr Ringaby offer för den vulgärpropaganda som jag hela tiden har sagt att ni driver. Har ni talat om att denne blomsterhandlare har avdragsrätt för vartenda öre som han betalar för sociala avgifter, att hans verkliga inkomst inte var 42 000 kr. utan långt därunder och att han betalade kommunalskatt och statlig skatt precis som en vanlig löntagare skulle ha gjort? De sociala avgifter som han betalar får den företagare som har anställda också betala, och han har avdragsrätt för den precis som blomsterhandlaren. Som systemet nu är genomfört får man dessutom schablonavdrag.

Man skall tala om hela sanningen och inte bara slå upp ett plakat. En riksdagsman borde åtminstone inte säga att påståendet är korrekt utan han borde ta avstånd från det. För påståendet är inte korrekt – det är en enda stor bluff.

Herr RINGABY (m) kort genmäle:

Herr talman! Nej, herr Wærnberg, det här är ingen bluff. Det skulle i så fall inte förekomma sådana protester som det gör bland dessa människor. Visst är dessa avgifter avdragsgilla, men de rullar med undan för undan varje år.

Jag har, herr Wærnberg, själv som jordbrukare erfarenhet av hur detta verkar, och jag har oerhört stor erfarenhet av hur systemet verkar för småföretagare och småbrukare i min hembygd. Det råder inget tvivel om att dessa avgifter är en större belastning för en egenföretagare än för en löntagare med samma inkomst. Det måste vara så, eftersom egenföretagaren själv skall betala sina avgifter. Det är O.K. att han betalar sina avgifter, men när man nu är inne på en ny linje och vill åstadkomma budgetfinansiering med dessa avgifter, så drabbas de här människorna av en skatt som icke drabbar andra. Det förvånar mig att herr Wærnberg inte kan erkänna att detta är ett problem för de här grupperna. Det tror jag att herr Wærnberg är ganska ensam om.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Tidigare hade man problemet att det inte förelåg avdragsrätt samma år, varför det kunde bli en kraftig effekt under första året som egen företagare. Det var tydligen detta som drabbade den här blomsterhandlaren. Om han fortsatt att vara blomsterhandlare och haft 42 000 kronors inkomst också år 1976, hade han först fått göra ett schablonavdrag och därefter under tre år fått dra bort en tredjedel av tidigare

erlagda socialförsäkringsavgifter. Därmed hade han kommit till exakt samma resultat som om han varit anställd av någon annan blomsterhandlare. Det är alltså exakt samma kostnader för en anställd som för en blomsterhandlare som är egen företagare. Det vill herr Ringaby inte gå med på, utan han påstår att blomsterhandlaren har större kostnader för egenavgifter än för de anställda. Det är tvärtom något bättre för den som betalar egenavgifter, eftersom han tidigare hade 18 000 kr. och numera har 30 000 kr. som är undantagna från den fyraprocentiga arbetsgivaravgiften.

Herr RINGABY (m) kort genmäle:

Herr talman! Det första året för en egenföretagare var ju faktiskt tidigare förödande. Jag har påträffat också sådana fall. Situationen har i dessa fall varit helt hopplös. Men även i fortsättningen är, herr Wärnberg, egenföretagaren betydligt sämre ställd än löntagaren i samma situation. Det är klart, och den saken är det meningslöst att strida om.

Herr tredje vice talmannen anmälde att herr Wärnberg anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Fröken BERGSTRÖM (fp):

Herr talman! Herr Aspling började sitt anförande med att tala om allas rätt till arbete. Därvidlag är vi alla överens – där råder inga meningskiljaktigheter.

Herr Aspling talade vidare om nödvändigheten och önskvärldheten av att genomföra ytterligare viktiga reformer. Han nämnde speciellt reformer på familjepolitikens område, inom barnomsorgen och när det gäller långtidssjukvården. Detta är reformer som även den nuvarande regeringen är inriktad på – det framgår både av budgeten och av den regeringsförklaring som regeringen avgav när den tillträdde.

I detta sammanhang sade herr Aspling att det är nödvändigt med en stark samhällsekonomi för att man skall kunna genomföra angelägna reformer. Det har konstaterats här i dag liksom vid åtskilliga tidigare tillfällen att den gamla socialdemokratiska regeringen inte lämnade över en stark ekonomi till den nya regeringen efter valet i höstas.

Vad beträffar den fråga som speciellt behandlas i socialutskottets betänkande, höjningen av folkpensionsavgiften med 1,5 % som socialdemokraterna har föreslagit, måste det konstateras att en sådan höjning inte på något sätt kan vara avgörande för att vi inom ramen för vår starka eller svaga samhällsekonomi skall kunna genomföra reformer av den typ vi har talat om här. I stället har finansutskottet mycket tydligt påtalat de nackdelar som skulle följa med en sådan höjning av folkpensionsavgiften. Man pekar bl. a. på de kostnadsökningar det skulle innebära för företagen, minskad konkurrenskraft osv. Socialförsäkringsutskottet gör samma bedömning och avvisar därför den höjning som socialdemokraterna har föreslagit.

Jag vill med det, herr talman, yrka bifall till socialförsäkringsutskottets hemställan.

Jag vill också beröra det citat från herr Ahlmark som herr Aspling tog upp i sitt anförande. Det är ett citat som cirkulerade ganska mycket under valrörelsen i höstas. Men som vanligt med citat av den typen var det inte fullständigt. Man hade plockat fram en mening och utelämnat resten. Jag kan inte ordalydelsen av det fullständiga citatet, men herr Aspling talade om att herr Ahlmark skulle ha sagt att moderaternas skattepolitik skulle ställa pensionärerna på gatan. Jag har frågat Per Ahlmark vad han menade med detta. Ja, sade han, man utelämnade en mycket viktig del av vad jag sade, nämligen att "detta vill inte heller moderaterna".

Jag har med detta velat framhålla att man för att förstå vad Per Ahlmark menade måste ta med hela citatet.

Fru statsrådet TROEDSSON:

Herr talman! Herr Aspling underströk vikten av en stark ekonomi för den sociala tryggheten, och så långt kan jag odelat instämma med honom. Men herr Asplings starka ekonomi skulle tydligen främst åstadkommas genom en ytterligare höjning av socialförsäkringsavgiften med 1,5 %. Det skulle höja kostnaderna inte bara för näringslivet utan också för landsting och kommuner och försvåra deras verksamhet, sade herr Carlsson i Vikmanshyttan. Inte alls, menade herr Aspling, för den ytterligare höjningen av socialförsäkringsavgiften skulle beaktas i samband med avtalsförhandlingarna.

Realismen i detta kan vi lämna därhän. Men säg att det skulle bli så. Vad skulle konsekvensen då bli? Jo, då måste pengarna i stället tas från de anställdas löner genom mindre löneökningar än eljest. Det kan väl ändå inte, herr Aspling, vara ett särskilt bra sätt att få fram den ytterligare personal – sjuksköterskor, sjukgymnaster, vårdbiträden och många andra kategorier – som behövs för att täcka vakanserna på den sociala sidan både för de nytillkommande avdelningarna inom långvård etc. som vi är så rörande överens om och för att förstärka personaltätheten vid de befintliga avdelningarna.

Men inte nog med detta. En sådan här ytterligare höjning av socialförsäkringsavgifterna skulle urholka kommunernas och landstingens skatteunderlag. Det är riktigt att det sker med någon fördröjning. De 1,5 procenten enligt den socialdemokratiska reservationen skulle innebära ytterligare avgifter på 3 000 milj. kr. Om detta förslag beaktas vid löneförhandlingarna, skulle minskningen av landstingens och kommunernas skatteintäkter uppgå till ungefär 800 milj. kr. per år. Det kan väl inte på något vis leda till mer ambitiösa långsiktiga planer för landstingen när det gäller att bygga ut långtidsvården och hemsjukvården, eller för kommunerna när det gäller att bygga ut äldreomsorgen och barnomsorgen. Också från social synpunkt finns det därför all anledning att

begränsa socialförsäkringsavgifterna på det sätt som regeringen och utskottsmajoriteten har förordat.

Herr ASPLING (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte gå in i någon debatt med fru Troedsson. Jag vill bara påpeka en sak, nämligen att det tycks ha gått de borgerliga förbi att löntagarorganisationerna föredrar höjda socialförsäkringsavgifter som finansieringskälla vid skatteomläggningar av det nu genomförda slaget, av det skälet att avgifternas fördelningspolitiska effekter kan bedömas långt säkrare. Därmed kan avgifterna lättare passas in i lönepolitiken än andra indirekta skatter av samma slag. Därför är vårt förslag att förbättra statsfinanserna ett långt mer konstruktivt bidrag till pris- och kostnadspolitik i vår ekonomi än de från den borgerliga sidan nu antydda planerna på en höjd mervärdeskatt.

Fru Troedsson skulle ha lyssnat på herr Nilssons i Järfälla anförande, vari han kort och gott slog fast att regeringen i strid med Landsorganisationens och andra löntagarorganisationers intressen har företagit en skattereform, som för den fackliga rörelsen har en helt annan struktur och profil. Utjämningssträvandena, sade herr Nilsson, är borta.

Herr talman! När man talar om ansvar för landets ekonomi och menar att man av det skälet måste säga nej till en höjning av socialförsäkringsavgifterna måste jag ställa frågan: Menar man på den borgerliga kanten verkligen att den fackliga rörelsen uppträder ansvarslöst, när den säger sig föredra höjda socialförsäkringsavgifter före en stor utlandsupplåning?

Fru statsrådet TROEDSSON:

Herr talman! Detta är ändå inte fullt jämförbara storheter. Löntagarorganisationerna föreslår arbetsgivaravgiftshöjningar, sade herr Aspling. Skulle det i klartext innebära att löntagarna föredrar att få ut kontant 1,5-2 % mindre ur det tillgängliga utrymmet? Jag har mycket svårt att tro det.

Jag anser att det i denna församling finns all anledning att se på konsekvenserna på både kort och lång sikt för landstingen och kommunerna. Jag tycker att jag ganska klart visade att om de höjda socialförsäkringsavgifterna enligt socialdemokraternas påstående helt och hållet skulle beaktas vid avtalsförhandlingarna och alltså inte leda till några ökade kostnader för landsting, kommuner eller andra arbetsgivare, skulle det ändå innebära ett starkt minskat inkomstunderlag för kommuner och landsting. Den minskning av inkomsterna med 800 milj. kr. som detta skulle innebära kan väl ändå inte leda till ytterligare förbättringar av långtidsvård, hemsjukvård, äldreomsorg och barnomsorg? Den ekvationen går inte ihop, herr Aspling.

Herr ASPLING (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag skall inte föra någon debatt om sjukvårdsfrågorna denna kväll, det markerade jag redan i mitt inledningsanförande. Det är frågor som vi får tillfälle att återkomma till.

Jag hänvisar, fru Troedsson, till uttalanden från den fackliga rörelsens representanter i vad gäller socialförsäkringsavgifterna. De företräder löntagarnas intressen, de har framfört löntagarnas uppfattning och den står de fast vid. Att fru Troedsson sedan som representant för en borgerlig regering har en annan uppfattning förvånar mig inte. Men jag ber henne att observera den fackliga rörelsens klara ställningstagande och att man också klart deklarerat att man står fast vid dessa.

Fru statsrådet TROEDSSON:

Herr talman! Jag vill än en gång erinra herr Aspling om att inga aldrig så önskvärda reformer på det kommunala eller landstingskommunala planet kan finansieras utan att erforderliga resurser ställs till förfogande. Herr Aspling har inte talat om på vilket sätt det inkomstbortfall för kommuner och landsting skall kompenseras som den ytterligare höjningen av arbetsgivaravgifterna skulle innebära.

Herr tredje vice talmannen anmälde att herr Aspling anhöllit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Herr WACHTMEISTER i Staffanstorp (m):

Herr talman! Jag tycker att fallet med den stackars blomsterhandlaren i Uppsala är ett lika skrämmande som avslöjande åskådningsexempel på vilka skattesvårigheter egenföretagaren har att brottas med efter 44 års socialdemokratiskt styre.

Det kan vara av intresse att höra hur en fackföreningstidning ser på egenföretagandet. Följande har stått att läsa i Byggnadsarbetaren:

”Detta riskerar du om du arbetar som egen företagare. Organisationens förhandlingshjälp uteblir liksom avtalets stöd för semesterersättning, övertidsersättning, uppsägningslön, reseersättning etc. AFA:s grupplivförsäkring gäller inte. AGB (avgångsbidrag) kan inte erhållas. Ingen ersättning från a-kassan vid arbetslöshet. ATP endast efter egen avgift. Ingen pension vid 65 års ålder från STP, den nya pensionsförsäkringen. Ingen påbyggnad till pensionen efter 67 år. Ingen kostnadsfri hälsokontroll genom Bygghälsan. Byggnads' försäkring gäller inte. Ingen möjlighet till skadestånd vid olycksfall. Högre avgift till allmänna sjukförsäkringen. Ingen ersättning från den nya avtalssjukförsäkringen AGS. Ingen ersättning från yrkesskadeförsäkringen. Byggnads' ansvarsförsäkring gäller inte. Fordringar för utfört arbete är oskyddade vid beställarens konkurs. Risk för stora skadestånd vid felaktigt utfört arbete.”

Sedan detta skrevs har sannerligen inte egenföretagarnas villkor förbättrats.

Den nya regeringen har i ord och handling både i regeringsdeklarationen

och nu i budgetpropositionen visat hur betydelsefullt man anser det vara att ge företagsamheten ett gynnsammare klimat. En av de två huvudlinjerna i regeringens budgetförslag är som bekant ett kraftigt stöd till företagsamheten, särskilt då den mindre och medelstora.

Som en slående kontrast till denna företagsvänliga politik ter sig den socialdemokratiska partimotionen 1294. Motionen innehåller en lång rad förslag som är så väl kända för kammaren att de inte här behöver upprepas, innebärande avsevärt ökade pålagor på det redan hårt pressade näringslivet.

Majoriteten i finansutskottet har naturligtvis tagit kraftigt avstånd från dessa nya bördor på företagsamheten med den självklara motiveringen att åtgärder som så ökar företagens kostnader ytterligare försvagar det svenska näringslivets konkurrenskraft. I en tid av vikande sysselsättning och förlorade marknadsandelar både här hemma och utomlands ter sig det socialdemokratiska budgetalternativet i högsta grad ansvarslöst.

Socialdemokraternas ovana och vilshenhet när de efter så långt regeringsinnehav plötsligt hamnat i oppositionsställning kan illustreras av två citat med blott tio dagars mellanrum ur en och samma socialdemokratiska tidning. Det första låter så här och var författat innan budgetpropositionen var framlagd: "Efterfrågan bör stimuleras även om det leder till ett ännu större underskott i vårt lands bytesbalans och fortsatt hög takt i prisstegringarna."

Tio dagar senare, efter det att budgetförslaget hade presenterats, lät det så här: "Allvarligast i budgeten är dock den stora utlandsupplåningen. Den borgerliga regeringen rekordlånar i ett läge när en uppgång i konjunkturen tydligt kan skönjas. Detta kan inte annat än driva på inflationen."

Avslutningsvis, herr talman, några synpunkter på den konjunkturuppgång som tidningen här talar om. I finansplanen anknyter man, liksom i finansutskottets betänkande, till vissa förhoppningar om en sådan uppgång i Förenta staterna. Försiktigtvis antyds det dock att konjunktursterkande åtgärder från den nya administrationens sida knappast får effekt förrän under andra halvåret 1977.

I den socialdemokratiska partimotionen däremot ger man en betydligt mera glättad bild av den internationella utvecklingen. Det sägs att president Carter lagt fram ett betydande stimulansprogram, vilket sannolikt snabbt kommer att stimulera den amerikanska ekonomin, och det konstateras att utvecklingen i USA tagit en betydande fart redan före årsskiftet.

Hur ser man då i USA på den egna utvecklingen? Ja, ett användbart mått på förväntningarna torde kunna vara hur New York-börsen reagerat. Under årets två första månader sjönk index med ca 5 %, från 999 till 953. Optimismen är alltså inte särskilt påtaglig.

För 14 dagar sedan sände president Carter sitt budgetförslag för 1978 – det budgetår som börjar den 1 oktober i år – till kongressen. Han erkände samtidigt att det i huvudsak var företrädarens budget med blott de smärre förändringar som hans administration hunnit göra, och be-

dömaren anser förslaget relativt modest. Först för påföljande år, 1979, utlovar Carter betydligt djärvt grepp, såsom en skattereform och allmän sjukförsäkring. Det kan tilläggas att den federala budgeten i USA har förhållandevis mindre vikt än budgeten i andra länder, med tanke på den betydelsefulla ekonomiska ställning som de amerikanska delstaterna har.

Det förefaller alltså mer än troligt att den draghjälp vi i Sverige kan vänta av uppgång i USA, som beror på det där framlagda budgetförslaget, är en stimulans på ganska lång sikt.

Vi får i stor utsträckning under den närmaste tiden huvudsakligen lita till vår egen kraft, och därvidlag utgör finansplan och budgetförslag en god grund att stå på.

Under detta anförande övertog herr talmannen ledningen av kammarens förhandlingar.

Herr PETTERSSON i Malmö (s):

Herr talman! Det hände härförliden i en liten skola på landsbygden hemma i Skåne att man hade lektion i naturlära. Så sade fröken som var litet mer än vanligt religiös: Säg små barn, vad är det för någonting som är litet och ludet och som har stor svans och hoppar omkring i skogen? Barnen såg frågande ut, tills en räckte upp handen och sade: Ja, normalt skulle det väl vara en ekorre, men eftersom det är fröken som frågar är det väl Jesus.

När jag har lyssnat på herr Bohman den senaste tiden har jag kommit att tänka på den här historien, därför att löntagarna spelar ungefär samma roll i hans fantasivärld som ekorren och Jesus i den lilla frökens.

Herr Bohman åkte ju under valrörelsen omkring och berättade om den där metallarbetaren, som inte hade fått någon som helst del av vår välståndsökning. Herr Bohmans slog ju t. o. m. vad. Det är samme metallarbetare som nu har fått så stora lönellyft att de gjort det omöjligt för de svenska företagen att konkurrera. Det skulle vara intressant att få reda på vilket som nu är sanning av de här två påståendena. Jag tror inte att vi får något besked. Antagligen blir det så, att metallarbetaren och löntagaren så småningom uppträder i en tredje variant.

Efter att ha lyssnat på debatten i dag har jag fått ännu större förståelse för den rädsla som jag ibland möter när jag träffar människor på arbetsplatser och föreningsmöten. Det är en rädsla som beror på bristande tillit till den regering som vi nu har i vårt land. Den här rädslan liksom min egen grundas litet grand på att man, efter att ha hört på debatten i dag, fått ett ännu starkare intryck av att regeringen tappat greppet om utvecklingen. Det är ungefär som om man från dag till dag och från vecka till vecka köpte sig fri genom att kasta fram förslag om kortsiktiga lösningar av problemen. Jag beklagar att regeringen inte presenterar någon långsiktig plan för att klara vare sig ekonomin eller sysselsättningen. Dessa två ting är ouplösligt förenade med varandra.

Jag såg att herr Åsling var inne här för en stund sedan, men han försvann. Antagligen är han ute och letar efter de 400 000 nya jobben. Det är farligt att ge löften av den där typen. Det hela grundar sig på en räkneoperation som gjordes i sysselsättningsutredningen. Med en teknisk metod kom man fram till att det kunde finnas sysselsättning för 600 000 människor. Det blev i valrörelsen ett löfte om 400 000 nya jobb ett stycke in på 1980-talet, om man nu fick den politiska makten. Nu har man den. Som sagts förut i dag minskade sysselsättningen inom industrin med 30 000 förra året, och enligt den proposition som vi nu diskuterar räknar man med att sysselsättningen kommer att minska ungefär lika mycket varje år. 270 000 av de där 400 000 jobben skulle komma till i den privata verksamheten. Jag tror inte ett dugg på det här, utan tror att det är mycket mera realistiskt att bedöma utvecklingen så, att vi inom 20 år har en industriproduktion som är dubbelt så hög som dagens med 60 % eller kanske 70 % av antalet sysselsatta inom industrin. Detta är mycket sannolikare än förhoppningen att den privata företagsamheten skall kunna klara jobben.

Sysselsättningsutredningen pekade på en möjlighet att klara två problem: sysselsättningen för de människor som kommer att söka den och det behov av insatser på olika områden som stat och kommun har att klara. Om man uttrycker detta behov i det antal människor som måste till skulle det motsvara 250 000–270 000. Där finns en uppenbar möjlighet för en konstruktiv planering, som både löser sociala problem och ger människor arbete. Det enda uttalande på denna punkt som vi fått här i dag gjordes av finansutskottets ordförande, som på tal om kommunerna och deras situation sade att de inte får göra några åtaganden.

Summerar man allt detta – inga insatser för att nämnvärt höja sysselsättningsgraden på samhällsområdet och ett konstaterat misslyckande när det gäller att skaffa fram nya jobb inom det privata näringslivet, är det inte så förfärligt svårt att förstå att människor börjar bli rädda.

Men det andra, som gör mig och dem jag har träffat kanske ännu mera oroliga, är att den nya regeringens politik börjar visa ett mönster. Det blir en omläggning av politiken. Det går naturligtvis inte så fort, men mönstret börjar klarna.

Inom skattepolitiken är det påtagligt att den verksamhet som nu är i gång dels i form av industristöd och företagsstöd, dels i form av genomförda och förebådade skatteomläggningar snarast tyder på att den borgerliga regeringens omtanke om företag och företagare är större än den faktiska omtanken om sysselsättningen. Skulle man vara elak, kunde man faktiskt säga att omtanken om företagen och företagarnas situation kamoufleras med ett sken av att insatserna görs för att skydda löntagarna.

Också det skattepolitiska program som man kan skönja i den borgerliga agitationen ser ut att gå åt samma håll. Indexregleringen är gynnsam för dem som har stora inkomster. Den skattereform som gjordes i år ger extra lättnader för dem som har det bäst – för att inte tala om det

famösa TV-program i valrörelsen där både centerns företrädare och den nuvarande budgetministern fastslog en målsättning innebärande att ingen skall behöva betala högre marginalskatt än 50 %.

Vad är det här för någonting? Jo, mönstret tyder på att man vill göra en omfördelning av resurserna i vårt land i strid med den utjämningspolitik som har förts framgångsrikt under ett antal år. Det här gör mig bekymrad, för att inte säga rädd. Man kan invända: Ja, men det här är ju omöjligt – det kan folket aldrig godta. Ja, säg det. Man behöver inte gå så förfärligt långt utanför Sveriges gränser för att hitta utslag av denna politiska linje som lanseras under namnet den nya individualismen. Den innebär att en majoritet av folket skaffar sig en bra, för att inte säga mycket bra, situation på bekostnad av en minoritet.

Tekniken kan variera. Man löser balansproblem genom att låta antalet arbetslösa vara regulator. Man klarar kostnadsnivån och den interna balansen genom att låta majoriteten få goda favörer men behåller det klassiska mönstret att låta vissa grupper, som historiskt är lågavlönade och svaga, ligga kvar i sin besvärliga situation. Man kan också välja formen att importera billig arbetskraft som bildar ett pariaskikt och som blir de andras härare och stödjare.

Jag vill inte påstå att detta är en uttalad målsättning för politiken, men lägger man ihop de här små bitarna – och jag kunde ge fler exempel – blir det ett sådant mönster.

Kombinerat med risken att man kör sönder vår ekonomi, att man inte löser sysselsättningsproblemen och att man gör en omfördelning till nackdel för de svagare, gör detta människor rädda. Var övertygade om att den rädslan inte kommer att innebära en undergiven flykt ifrån en strid. Om man driver den här politiken skall man vara helt övertygad om att ur rädslan mobiliseras ilska i stället för undergivenhet. Och är det konfrontation man vill ha i Sverige och en hårdare politisk polarisering, då skall man fortsätta på den här kursen!

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till de till finansutskottets betänkande nr 10 knutna reservationerna.

Herr WACHTMEISTER i Staffanstorp (m) kort genmäle:

Herr talman! Nej, herr Pettersson i Malmö, regeringen har inte förlorat greppet. Utgångspunkten för regeringens budget är att vi skall klara sysselsättningen. Det vet herr Pettersson lika bra som jag. Skulle vi i dag tillämpa den socialdemokratiska oppositionens förslag skulle vi med ganska stor säkerhet tappa 50 000–100 000 jobb. Det har angetts här i kammararen tidigare under debatten.

Herr Pettersson talar om löntagarnas osäkerhet i det nya läget. Bakom den nya regeringen står nog fler löntagare än bakom s-oppositionen.

När den gamla regeringen stödde företagen för att rädda sysselsättningen var det en klok åtgärd. När nu den nya regeringen värnar om jobben genom omfattande stimulansåtgärder är det att skyffla pengar till företagen. Det går inte riktigt ihop.

Vad herr Pettersson slutligen sade om konfrontation stämmer inte heller riktigt. Det är nog ni som söker konfrontation. Gösta Bohman räckte ut handen i dag i sitt huvudanförande. Det kan även vara intressant att jämföra vad president Ford och statsminister Palme sade efter sina resp. valnederlag. Ford sade: Vi skall göra allt för att underlätta för den nya administrationen att ta över. Herr Palme: Vi skall göra det till ett helsike för den nya regeringen.

Tala inte om konfrontation i det här sammanhanget, herr Pettersson!

Herr PETERSSON i Malmö (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag ber om ursäkt att jag uttryckte mig slarvigt. Jag sade att regeringen tappat taget. Jag menade att den aldrig fått tag i situationen.

När herr Bohman sträcker ut handen mot löntagarna är det väl klart att det är för att han som ekonomiminister skall ta en slant.

Herr HOLGER BERGQVIST i Göteborg (fp):

Herr talman! I ett bestämt avseende knyter jag gärna an till vad herr Pettersson i Malmö sade. Han sade inledningsvis något om behovet av en mer konstruktiv planering av den offentliga sektorn i anslutning till en diskussion om sysselsättningssituationen. Jag tror liksom herr Pettersson att det finns anledning att uppmärksamma just den verksamheten, både för sysselsättningens skull och kanske i första hand för att observera den behovssituation som föreligger och ställa frågan om vi verkligen på bästa möjliga sätt utnyttjar de medel som vi ställer till förfogande.

Jag gör det med utgångspunkt i frågan hur vi finansierar den offentliga sektorn. Det är en huvudfråga i en finansdebatt. Men vi glömmer lätt att kommunerna svarar för den tyngsta delen av den offentliga sektorn. Vi måste ställa frågan: Hur finansierar vi deras verksamhet? Är det en genomtänkt finansieringsordning som ger oss den mesta och bästa möjliga samhällsservice för de pengar vi sätter in? Eller är det så illa att denna dominerande del av vår samhällsservice har gått vilse i det komplicerade nätverket av besluts- och betalningsförbindelser mellan statsmakterna och kommunerna? Det finns tecken som tyder på en ganska enig politisk uppfattning att bl. a. de finansiella förutsättningarna för den kommunala verksamheten inte är vad de borde vara – för att nu uttrycka det mildt. Ibland kan man kanske t. o. m. tala om att kommunernas finansiella förutsättningar har kapsejsat. Aktuella rapporter från praktiskt taget alla kommuner och landsting styrker den uppfattningen.

Klagolåten från kommunerna blir alltmera högljudd och är ofta berättigad. Och ändå låter den fel på något sätt: den berättar inte mycket om var det onda verkligen sitter. Klagolåten begränsar sig nästan helt till att kräva mer pengar av staten. Det är naturligtvis inget botemedel. I slutändan är det i stort sett samma skattebetalare som skall betala. Jag är utomordentligt angelägen om att stryka under denna självklarhet,

alldeles särskilt som jag envist hävdat denna uppfattning också i tidigare kommunalpolitisk funktion. Den kommunala finansieringssjukan måste botas på ett annat sätt. Men då får vi först ta reda på vad det finns för brister i den av statsmakterna fastställda ordningen för den kommunala verksamheten och i finansieringsordningen mellan stat och kommun.

För det första vill jag då nämna vad man skulle kunna kalla "den glömda solidariteten" i vårt samhällsarbete. Med det menar jag den väldiga olikhet som råder mellan kommunerna när det gäller de ekonomiska förutsättningarna. Trots skatteutjämningsbidragen finns det i dag stora skillnader i kommunernas servicenivå och skatteuttag som kan hänföras till omständigheter över vilka kommunerna inte råder, t. ex. besvärande ålderssammansättning eller geografiskt tillkrånglade trafikförhållanden. För det fortsatta resonemanget om förhållandet stat-kommun är det nödvändigt att förutsätta att kommunalekonomiska utredningen lyckats utjämna de skillnader i utdebitering som beror på sådana strukturella olikheter mellan kommunerna. Jag har grundad anledning förmoda att man skall kunna komma ganska långt i det avseendet. Och det är f. ö. alldeles nödvändigt, om man något räknar på hur dessa olikheter kan slå i skattebetalarnas plånböcker. På många håll i landet finns det i ett och samma län en skillnad mellan högsta och lägsta utdebitering som kan uppgå till låt oss säga 4 kr. per skattekrona. För en vanlig inkomstagare som bor i den sämst gynnade kommunen rör det sig om en merutgift på ett par tusen kronor om året jämfört med vad som gäller för den vanlige inkomstagaren i den mest gynnade kommunen i länet. Skillnaden motsvarar vad som finns kvar efter skatt då han jobbat extra en och en halv månad – hur nu det skulle kunna vara möjligt. Sådana skillnader människorna emellan får inte finnas i vårt samhälle.

För det andra, herr talman, vill jag i felsökandet ta upp den mera grundläggande av de planeringsolägenheter som den kommunala verksamheten har att brottas med. Och det är helt enkelt statsbidragssystemets nuvarande utformning. Enkelheten i förvaltningen och närkontakten med människorna i den lokala självstyrelsen mår inte väl av den statliga byråkratins strävan att centralisera och krångla till. Och det är just i den situationen som vi har hamnat med våra specialdestinerade statsbidrag i stället för generella och med sådana detaljföreskrifter för statens tillsynsfunktion gentemot kommunerna att det luktar något av omyn-digförklaring, vilket inte hör hemma i en kommunal självstyrelse. Jag är övertygad om att de som är närmast ett problem har störst förutsättning att lösa det på ett enkelt och förnuftigt sätt. Byråkratins krångel kommer först då man försöker klara ett samhällsproblem med fjärrstyrning.

För det tredje vill jag ta fram det hinder för en vettig planering som följer av vårt kapsejsade skattesystem, som ju under senare år framtvingat provisoriska skatteomläggningar, vars finansiering kullkastat kommunernas prognoser över tillgängligt ekonomiskt utrymme och därmed rubbat förutsättningarna för en vettig ekonomisk planering. Även den mest pla-

neringsallergiske torde kunna förstå att en femårsplan ramlar ihop som ett korthus, då de i och för sig motiverade arbetsgivaravgifterna under fem år stiger med ett belopp som motsvarar en utdebitering av 4 kr. per skattekrona, vilket i sin tur motsvarar två tusenlappar per år för en vanlig inkomsttagare. Ett resultat av de senaste årens skatteprovisorier är att den kommunala kostnadsstrukturen i dag gör att oförändrad kommunal service kräver höjning av den kommunala skatteprocenten eller – omvänt – oförändrad kommunalskatt för med nödvändighet med sig en försämrad kommunal service. Det är alltså en av de icke särskilt uppmärksammade konsekvenserna av att vårt skattesystem har fått tillåtas kapsejsa i inflationens allt hårdare vindstyrka.

För det fjärde vill jag ta fram den s. k. eftersläpningen i statens utbetalning av kommunalskattepengar. Men jag gör för undvikande av alla missförstånd det viktiga förtydligandet att jag inte kritiserar vad som vanligen kritiserar i detta avseende, nämligen kommunernas ränteförlust med anledning av eftersläpningen. Mot den kan man nämligen ställa vissa utgifter som staten har i sammanhanget. Det som jag vill kritisera med anledning av eftersläpningen är dess konsekvenser för en vettig planering av den kommunala verksamheten. Kommunerna tvingas att finansiera det löpande budgetårets utgifter med en uttaxering som grundas på inkomster som intjänats två år tidigare. Under perioder med ett stabilt penningvärde är detta ett mindre problem. I en fortgående och storleksmässigt ofta ryckig inflation leder emellertid den nuvarande eftersläpningen i kommunernas skatteinkomster till en planeringsteknik som haltar betänkligt och därför skapar misshushållning med skattebetalarnas pengar. Utgiftssidan formas av den aktuella ekonomiska verkligheten, medan inkomstsidan kommer haltande efteråt med siffror som har två års inflationssjuka i sig. En sådan respekt för en vettig ekonomisk planering måste vi ha att detta planeringshinder snarast bortopereras.

Den femte – och sista – punkten i denna genomgång av förhållandet mellan stat och kommun handlar om den kommunala beskattningsrätten. Innan man kan ta i denna heta potatis måste man dock bl. a. förutsätta vad jag hittills berört, nämligen dels att de strukturella olikheterna mellan kommunerna utjämnas, dels att statsbidragssystemet blir mera generellt och mindre pekfingerinriktat, dels att planeringsolägenheterna i skattesystemet tas bort. Lyckas vi med detta – och det finns inget som motsäger det – finns det anledning att fråga sig om den kommunala beskattningsrätten verkligen spelar den roll för den kommunala självstyrelsen som vi vanligen inbillar oss.

Med den gräns för det totala skatteuttaget som den ekonomiska verkligheten i dag sätter är det inte mycket till självstyrelse – med det inslag av alternativt handlande som hör självstyrelsen till – att få skriva ut största möjliga räkning till skattebetalarna. Självstyrelsen ligger mera i att fördela pengarna, att bestämma – och verkligen själv bestämma – vad man skall använda pengarna till. Men då krävs det stora förändringar i den ordning som i dag råder. Kan vi genomföra de förändringarna

– och jag har med detta inlägg velat antyda de viktigaste – då har vi stärkt den kommunala självstyrelse som är så nyttig för en vettig hushållning i den offentliga sektorn för en ”konstruktiv planering”, för att citera Arne Pettersson i Malmö. En sådan stärkt kommunal självstyrelse tål att bära den begränsning av den kommunala beskattningsrätten som nu synes ofrånkomlig med hänsyn till det utrymme för det totala skatteuttaget som den ekonomiska verkligheten ger.

Herr talman! Det är min förhoppning att de utredningar som nu arbetar med dessa problem mycket snart skall finna en effektivare ordning för besluts- och betalningsförbindelserna mellan staten och kommunerna.

Herr JANSSON (s):

Herr talman! Debatten har nu pågått så länge att det kanske inte finns mycket att tillägga. Men beträffande diskussionen omkring de förlorade marknadsandelarna och löntagarnas skuld till våra svårigheter på utlandsmarknaden såg jag häromdagen i en artikel i en tidning att ett par TCO-ekonomer i en ekonomisk rapport konstaterat att det inte alls är på det sätt som regeringen och särskilt Arbetsgivareföreningen velat göra gällande i sammanhanget. De båda utredningsskreterarna i TCO, Hans Engman och Christer Wretborn, har nämligen under januari och februari gjort en rundresa till flera industriländer i syfte att jämföra det svenska ekonomiska läget med våra exportkonkurrenters. De har kunnat konstatera att de franska lönerna inte ökar snabbast i världen och att det är helt fel att lasta löneutvecklingen för de ekonomiska problem som Sverige har i dag. De anser i stället att svensk industri med tillförsikt bör se fram emot den kommande högkonjunkturen och snabbt kunna återerövra de förlorade marknadsandelarna.

Deras slutsats är bl. a. att Arbetsgivareföreningen och den borgerliga regeringen starkt överdrivit betydelsen av de senaste årens kostnadsutveckling i Sverige. De hävdar t. o. m. i sin rapport att svartmålningen av det svenska ekonomiska läget har varit till skada för svensk industri.

Vidare anser de att diskussionerna om en eventuell devalvering av den svenska kronan bl. a. har lett till att tecknande av industriavtal har fördröjts, därför att man utomlands har trott på en förvärrad ekonomisk situation i Sverige.

De båda TCO-ekonomerna slår också fast att de svenska löneökningarna inte varit särskilt stora om man jämför med våra konkurrentländer. De understryker vidare att en jämförelse med kostnadsutvecklingen i olika länder inte bör göras för enskilda år, utan att man måste se förändringarna i ett längre tidsperspektiv. En jämförelse som avser hur arbetskostnaden per producerad enhet utvecklats i tolv industriländer under åren 1967–1975 visar nämligen att Sverige kommer på femte plats med en ökning på 109 %. Listan toppas här av Japan med en ökning på inte mindre än 172 %. Även Västtyskland ligger avsevärt före Sverige med en arbetskostnadsökning per producerad enhet på 168 % under denna period.

På grund av de fakta som de båda TCO-ekonomerna redovisar måste man konstatera att Svenska arbetsgivareföreningen och särskilt den ansvariga borgerliga regeringen tar på sig ett stort ansvar när man går ut och svartmålar vårt lands möjligheter att hänga med i den internationella konkurrensen. Det måste vara allvarligt när ett lands regering inte tror på det egna landets möjligheter utan ständigt försöker skylla ifrån sig, dels på en tidigare regering, dels på landets löntagare, om man fått svårigheter med ekonomin, i stället för att på ett handfast sätt försöka komma till rätta med problemen.

Detta kan naturligtvis, som de båda TCO-ekonomerna framhållit, bli till stor skada för svensk exportindustri och därmed också äventyra samsällsättning och välfärd för de svenska löntagarna. Men att skylla på löntagarna och angripa LO och fackförbunden har ju länge varit en beprövad metod från borgerlighetens sida, det har vi ett starkt minne av från den senaste valrörelsen.

Även vid RLF-stämman i Gävle sommaren 1976 – mitt i valrörelsen – förekom hårda angrepp mot landets löntagare. Det fanns talare där som ansåg att löntagarna här i landet hade fått det för bra. Man menade att löntagarna under en lång tid av socialdemokratiskt styre skaffat sig förmåner av olika slag, förmåner som andra grupper i samhället inte fick del av.

Har man haft den uppfattningen tidigare i det borgerliga lägret, så tänker nu tydligen den borgerliga regeringen ta revansch. Redan efter några månader av borgerligt regeringsstyre kan man märka en klar tendens till favorisering av främst jordbrukare och egenföretagare i vad avser avgifter, skatter och avdragsregler. Sedan regimskiftet i höstas har inte minst landets jordbrukare gjort åtskilliga vinster på specialskräddade skattelättnader och bidrag. En av de första åtgärder som den borgerliga regeringen vidtog under hösten var ju att höja gränsen för uttag av egenavgifter vid erläggande av allmän arbetsgivaravgift från 18 000 till 30 000 kr. På detta gör egenföretagarna en vinst på ca 500 kr. om året. Vidare skall enligt regeringens budgetförslag skatten höjas på vanliga personbilar med 75 %, men lastbilar och böndernas traktorer skall inte drabbas av några skattehöjningar.

Bönder och egenföretagare skall befrias från att vara med att betala utbyggnaden av barnomsorgen, eftersom egenföretagare har undantagits från skyldigheten att betala arbetsgivaravgift för ändamålet. Man frågar sig om detta skulle bygga på föreställningen att egenföretagarna inte har några barn och således inte behöver utnyttja samhällets barnomsorg.

Den borgerliga regeringen har dessutom rivit upp tidigare fattade beslut angående beskattning av familjeföretag och ersatt detta med betydligt gynnsammare regler. Detta har herr Wörnberg, på ett betydligt bättre sätt än jag kan göra, redovisat för kammaren tidigare i dag.

Sedan har vi en liten detalj. Det gamla bondekravet om att få ta ut skattefri ved ur den egna skogen har nu tillmötesgått av den nya borgerliga riksdagsmajoriteten. Detta innebär att man tjänar några hundra-

lappar om året. Det är i och för sig inga stora pengar, men det innebär också en ny princip i vår skattelagstiftning, nämligen den att man skall ha kvar rätten till avdrag för kostnad som är förenad med arbetet. Man får dra av kostnader för huggning och hemkörning av veden osv. Det är en helt ny princip i vår skattelagstiftning.

Många villaägare i landet, som med nuvarande oljepriser lägger ut 3 000–4 000 kr. om året för bostadsuppvärmning, utan några som helst avdrag, står naturligtvis frågande inför dessa favörer som nu beviljas bönder med egen skog.

Det finns alltså löntagare i Sverige som nu frågar sig huruvida den borgerliga regeringen är på väg att skapa ett nytt "skattefrälse" i samhället, där vissa företagargrupper skall i långa stycken befrias från att på lika villkor delta i betalningen av våra gemensamma utgifter. Jag kan betyga att det finns en stor oro på det här området ute på arbetsplatserna i Sverige f. n.

LRF-arna i Gävle klagade över att löntagarna under det socialdemokratiska regeringsinnehavet skulle ha skaffat sig orättmätiga förmåner som inte tillkom andra i samhället. Herr talman! En sak är helt klar: vi socialdemokrater har aldrig drömt om att till stora delar befria löntagarna i landet från skatter.

Herr BOSTRÖM (s):

Herr talman! I skatteutskottets betänkande nr 23 behandlas vissa motionsförslag avseende den allmänna arbetsgivaravgiften. Vi har i två socialdemokratiska partimotioner, nr 1031 och 1033, tagit upp dels förslag om att den allmänna arbetsgivaravgiften skall vara 4 %, även inom det inre stödområdet, dels att det avgiftsfria beloppet, på vilket egenföretagarens allmänna arbetsgivaravgift beräknas, skall sänkas till tidigare gällande 18 000 kr. Herr Wärnberg har i sina inlägg redan berört de frågorna, varför jag kan begränsa mig till ett mycket kort inlägg.

Vi har tidigare under innevarande riksmöte haft uppe de här frågorna till behandling. Det var när regeringen i proposition föreslog ändringar av reglerna för här berörda arbetsgivaruttag. Vi har inte velat vara med om att genomföra de förändringarna. Nu har vi tagit upp frågorna på nytt, av det skälet att det enligt vårt förmenande inte kunnat anföras sakliga motiv för generösare regler för avgiftsuttag.

Vad gäller nedsättningen av arbetsgivaravgiften inom det inre stödområdet infördes ju en tillfällig nedsättning av avgiften, som skulle gälla under 1976. Även den gången gick uppfattningarna om lämpligheten av en sådan differentiering isär. Vi var emellertid i utskottet överens om att riksdagens långsiktiga ställningstagande i frågan skulle få anstå i avvaktan på företagsskatteberedningens utredning av just frågan om differentiering av den allmänna arbetsgivaravgiften. De borgerliga partiernas motivering för en nedsättning var att åtgärden skulle främja näringslivet och sysselsättningen inom det inre stödområdet.

När den borgerliga regeringen i slutet av förra året i en proposition

föreslog att nedsättningen även skulle gälla under år 1977 anfördes samma motivering. Jag skulle i det sammanhanget vilja fråga utskottets talesman om man då hade fått fram en utvärdering av vad nedsättningen hade betytt för sysselsättningen inom det inre stödområdet under 1976. Att en lägre arbetsgivaravgift har främjat näringslivet på så sätt att företag och företagare kunnat redovisa högre vinster resp. högre inkomster är en naturlig följd av åtgärden. Men har man några som helst belägg för att åtgärden innebar det man främst åsyftat, nämligen att åstadkomma ytterligare arbetstillfällen i de här delarna av landet?

Som vi har framhållit i vår reservation anser också vi att det föreligger behov av särskilda insatser till företag inom just det inre stödområdet. Men vi menar att väsentligt bättre resultat kan åstadkommas om de resurser som går förlorade genom en generell avgiftsnedsättning i stället används för mera riktade arbetsmarknadspolitiska åtgärder. Vi tycker också att det hade varit rimligt att regeringen inväntat företagsskatteberedningens resultat och därmed fått ett faktaunderlag beträffande åtgärdens effekter. Vårt förslag i reservationen innebär att vi bör vänta på detta underlag, och den allmänna arbetsgivaravgiften bör således återgå till att vara 4 % även inom det inre stödområdet.

Vad sedan gäller vårt andra motionsförslag har herr Wärnberg i olika omgångar redan klarat av debatten i den frågan. Jag kan därför, herr talman, avstå från vidare argumentation. Möjligen skulle jag kunna göra den kompletteringen, att det är fel att tro att höjningen av fribeloppet till 30 000 kr. bara kan tillgodogöras av några ansträngda småföretagare. Det finns en rad företagare med god skattekraft som också blir speciellt gynnade, vilket också bör ställas mot det förhållandet att en företagare med anställda får betala arbetsgivaravgift på avlöningssumman i dess helhet.

Herr talman! Med detta ber jag således att få instämma i herr Wärnbergs yrkande om bifall till den vid betänkandet fogade reservationen.

Herr OLSSON i Järvsö (c):

Herr talman! Jag avser att kommentera skatteutskottets betänkande nr 23 och de synpunkter som herr Boström nyss har framfört, men jag vill först något beröra frågan om den ekonomiska politiken med utgångspunkt i de mindre och medelstora företagens situation.

Som framgått av debatten är meningarna delade om orsakerna till och utvecklingstendenserna i den nuvarande ekonomiska situationen. Men det råder stor samstämmighet om att vårt läge nu är utomordentligt allvarligt och innebär stora påfrestningar för vårt näringsliv och för sysselsättningen. Företagen har sjunkande orderingång, och varslen om permitteringar och friställningar har ökat kraftigt. I första hand är det stora företag inom exportnäringsarna som påverkats, men efter hand överförs problemen även till de mindre företagen, till underleverantörerna och serviceföretagen.

Ett annat stort problem som i viss mån härrör ur detta förhållande

är det stora underskottet i vår handels- och bytesbalans med utlandet. Denna tendens ser ut att öka kraftigt under innevarande år.

Debatten har i hög grad gällt frågan om utvecklingen av våra kostnader i jämförelse med utlandet. Visst kanske man kan finna tröst i att löneutvecklingen gått lika snabbt även i en del andra länder, om man ser förhållandena över en längre tidsperiod. Men det avgörande för oss är den situation som vi i dag befinner oss i och hur den närmaste framtiden skall gestalta sig. Vi kan då konstatera att vårt kostnadsläge är mycket högt, att våra varor blivit dyrare än våra konkurrenters varor och att vi förlorat marknad i världshandeln. Vi har också svårt att på hemmamarknaden konkurrera med importvarorna. Allt detta tillsammans leder till stora underskott i handelsbalansen, och detta i sin tur påverkar vår ekonomi i negativ riktning.

Vad som är värt att uppmärksamma och som endast i ringa mån kommit till uttryck i dagens debatt är att den utländska konkurrensen har förstärkts genom att företag från flera länder i dag kan erbjuda nya produkter och i många fall högre kvalitet på sina varor. Det försprång vi här i landet haft på många områden genom vår höga kvalitet och vårt rika kunnande har krympt.

Man kan som exempel anföra stålindustrin och elektroindustrin, där vi har påtagliga exempel på att den utländska konkurrensen slår ut våra egna företag, vilket leder till sysselsättningssvårigheter här i landet. Dessa utländska företag kan dessutom konkurrera med oss på en lägre kostnadsnivå än vi har.

Den här beskrivna situationen har givetvis inte uppkommit de senaste veckorna eller månaderna. Den är följd av en utveckling som uppstått under den förutvarande, socialdemokratiska regeringens tid. På ett överraskande sätt har situationen kommit till allmänhetens kännedom efter valet, och den nya regeringens huvuduppgift har blivit att gripa sig an med åtgärder för att bemästra den situation vi hamnat i. Det har den också verkligen gjort med beslutsamhet och handlingskraft.

Jag skulle vilja fråga dem som i dag har kritiserat regeringen för undfallenhet om det från någon liknande situation tidigare finns någon motsvarighet till de åtgärder som den nya regeringen på kort tid har satt in. Jag tycker att regeringen på ett berömvärt och snabbt sätt gripit sig an de svårigheter som har uppdragats i arbetet sedan den trädde till.

Jag vill slå fast att våra möjligheter att förbättra vår ekonomi och öka sysselsättningen på ett avgörande sätt är beroende av att vårt näringsliv kan återvinna sin konkurrenskraft och att vi kan öka vår export och ersätta en del av importen med svenska varor. En sådan utveckling är också nödvändig för att vi skall ha resurser och skattekraft för att bygga ut och öka sysselsättningen inom värd, service och andra viktiga områden.

Om vi skall kunna öka sysselsättningen så att alla får arbete måste vi således i första hand lita till näringslivets och företagens egen möjlighet att bedriva en konkurrenskraftig och lönsam verksamhet, som ger sys-

selsättningsförmåga och skattekraft. Det är vår uppgift som politiker att söka skapa de förutsättningar och stimulansåtgärder som erfordras för att företagens möjligheter att utvecklas och ge sysselsättning maximalt tillvaratas. Detta är en politik som måste till för att skapa jobb och trygghet för de anställda.

I debatten här har man upprepade gånger sagt att den nya regeringens politik är företagervänlig och att det är jordbrukare och egenföretagare som gynnas. Jag vill bestämt hävda – och jag tror att det är väldigt svårt att säga emot mig på den punkten – att vi har ingen annan möjlighet att i längden erbjuda sysselsättning än att skapa lönsamma och utvecklingsbara företag. Det är alltså inte företagsägarnas egen vinst som är det intressanta utan det är företagets utvecklings- och sysselsättningsförmåga.

Inte minst har de många mindre och medelstora företagen en betydande roll när det gäller livskraften i näringslivet. De glöms ofta bort i diskussionen om sysselsättningen. Men företag med mindre än 100 anställda svarar för över hälften av antalet sysselsatta i näringslivet.

Inom industri, handel och service svarar företag med mindre än 50 anställda för 40 % av de inom dessa områden anställda. Denna företagssektor torde ha stora möjligheter till utveckling och ökad sysselsättning. Här finns många goda exempel på innovations- och expansionsförmåga samt möjlighet att snabbt anpassa sig till nya situationer och att ta till vara stimulans effekter.

De mindre företagens möjligheter att medverka i en förbättrad handelsbalans genom att möta importen med goda svenska produkter är en fråga som nu måste uppmärksammas. Man kan påstå att en viktig förutsättning för jämvikt i handeln med utlandet är de små och medelstora företagen.

Därför måste också den ekonomiska politik som regeringen har ansvar för uppmärksamma de mindre och medelstora företagens situation och problem. Finansutskottet tar upp och betonar helt riktigt att denna företagssektor måste få sin del av kredit- och lånemarknaden. Även om de mindre företagens viktigaste roll finns på hemmamarknaden, torde de ha möjligheter att öka sin betydelse också för exporten. Enligt min mening bör en ökad satsning göras från statens sida för att underlätta och stimulera de mindre företagens exportverksamhet.

Självfallet föreligger behov av många olika åtgärder för att öka möjligheterna för de mindre och medelstora företagens medverkan i att förbättra vår handelsbalans och öka sysselsättningen. Dessa åtgärder ligger dock utanför finansdebattens ram – de kommer i andra sammanhang. Jag vill dock uttala min tillfredsställelse över att regeringen med allvar har tagit upp dessa frågor och bl. a. utlovat en särskild proposition senare under året om de mindre företagens arbetsbetingelser. Enligt den kommuniké som offentliggjordes i går har industridepartementet redan lagt fram en hel del förslag som kommer att vara av värde för den mindre företagsamheten.

Regeringens öppenhet och beredvillighet att diskutera med näringslivet och dess organisationer för att förbereda förslag till riksdagen i dessa frågor är också värda en cloge. Denna inställning är i sig själv värdefull för det klimat i vilket företagen arbetar. En positiv inställning från statsmakternas och regeringens sida stärker tron på framtiden och därmed viljan att satsa och investera för utveckling, utbyggnad och sysselsättning.

Herr talman! Vad jag nu har anfört kan också utgöra bakgrund till mina kommentarer kring skatteutskottets betänkande nr 23 om egenföretagarnas fria bottenbelopp i vad gäller arbetsgivaravgiften och höjden på denna inom det inre stödområdet.

Egenavgifterna infördes genom beslut i riksdagen 1974 i samband med Hagaöverenskommelsen. Det fria beloppet var då 10 000 kr. Det höjdes året därpå till 18 000 kr., och i föl höjdes det till 30 000 kr. Socialdemokraterna medverkade till de båda första höjningarna. Ett av motiven för att införa och sedan höja beloppet var att söka tillgodose egenföretagarnas möjlighet att också få del av skattesänkningen. De fick nämligen genom höjda socialförsäkringsavgifter eljest mer eller mindre betala igen vad skattesänkningen hade givit. Andra skäl som har anförts är att i egenföretagarnas inkomster ingår också inkomster som härrör sig från kapital som är insatt i företaget.

Jag vill hävda att lättnaderna för denna företagsgrupp är rimliga med hänsyn till att småföretagen – det är ju dem det är fråga om här – i flera avseenden har ogynnsamma betingelser att arbeta under. Herr Wärnberg påstod att det endast är de som inte har anställda som berörs av dessa egenavgifter. Så förhåller det sig inte. Vid varje företag som drivs som enskild firma får inkomstagaren, alltså ägaren, del av detta fria bottenbelopp. Det finns åtminstone 25 000 företag i det här landet som har mer än två anställda men som drivs som enskild firma. Det är alltså ett stort antal småföretag som får nytta av detta fria bottenbelopp. Jag vill hävda att det hittills inte har rått någon skatterättvisa mellan dessa företag och andra företag. Sådan rättvisa blir det även i fortsättningen svårt att uppnå, även om vi skall sträva dithän. Många orättvisor drabbar fortfarande enskilda företag jämfört med företag som bedrivs i aktiebolagsform. Denna företagargrupp har i genomsnitt också lägre inkomstnivå än såväl de större företagarna som de anställda inom samma branscher.

Den lättnad som vi nu försvarar uppgår till endast 480 kr. Den får också ses som en stimulans för utveckling och innovation till en grupp företagare, som under många gånger ovissa och knappa inkomstförhållanden ägnar sitt intresse åt att skapa nya produkter och ny sysselsättning.

Vad slutligen gäller socialdemokraternas förslag att höja arbetsgivaravgiften i det inre stödområdet vill jag först erinra om att riksdagen ju så sent som i december beslutade att den sänkning som gällde för 1976 skall bestå även under 1977. Den infördes som en stimulansåtgärd med hänsyn till att sysselsättningsvårigheterna var avsevärt större inom det inre stödområdet än i landet i övrigt. Situationen där är fortfarande

mycket besvärlig. Det förvånar mig i högsta grad att socialdemokraterna tar upp dessa två frågor och yrkar på en höjning av arbetsgivaravgiften i det inre stödområdet och borttagande av den fria botteninkomsten och därmed en höjning av arbetsgivaravgiften för just denna grupp av företagare, som betyder så mycket inte minst i glesbygden.

Om man ser på antalet arbetssökande per ledig plats i januari 1977, finner man att det går 3,44 arbetssökande per ledig plats i skogslänen, medan riksgenomsnittet är 1,79 sökande per ledig plats. Det är alltså betydligt bättre förhållanden i landet i övrigt än i skogslänen. Då man vet att undersysselsättningen i skogslänen är störst i den del som betecknas som det inre stödområdet, så är skillnaden i verkligheten än större. Det skulle drabba glesbygden synnerligen hårt om man här skulle höja arbetsgivaravgifterna. I min egen kommun Ljusdal, som tillhör det inre stödområdet, skulle 2 % höjning medföra en kostnadsökning på mellan 8 och 9 milj. kr. för kommunen och företagen i kommunen. Om man känner till lönsamhets- och andra förhållanden i en sådan kommun framstår det som uppenbart att en sådan uttaxering skulle påverka sysselsättningen i negativ riktning.

Att vi här nu vill pröva en generell åtgärd i ett begränsat, särskilt hårt drabbat område innebär inte att vi säger nej till riktade åtgärder inom regionalpolitiken. Men denna politik har inte räckt till, och därför får den sänkta arbetsgivaravgiften ses som en kompletterande åtgärd.

Vi skall givetvis avvakta resultatet av de utredningar på detta område som kommer att bedöma om det är möjligt att ha skilda skatter och avgifter för att stimulera näringslivet i vissa delar av landet som är särskilt hårt drabbade. Jag tror emellertid att det vore fel att i detta läge företa en höjning av arbetsgivaravgiften utan att avvakta resultatet av de utredningar som nu arbetar.

Herr talman! Med det sagda vill jag yrka bifall till skatteutskottets hemställan i dess nu förevarande betänkanden.

Herr BOSTRÖM (s) kort genmäle:

Herr talman! Det skulle i och för sig vara intressant att ta upp den näringspolitiska delen i Johan Olssons inlägg. Det är väl riktigt att det är nödvändigt att skapa förutsättningar för de mindre företagen att utvecklas. Men jag skulle nästan vilja föreslå herr Olsson i Järvsö att komma upp till Norrbotten och studera förhållandena där. Därest man där inte satsar på de stora basindustrierna, har man nämligen ryckt undan möjligheterna för de mindre företagen att över huvud taget utvecklas.

Under de senaste månaderna, de månader som Johan Olsson här beskriver som oerhört glansfulla när det gäller insatser från regeringens sida att skapa sysselsättningstillfällen, har jag mött otaliga mindre och medelstora företagare som varit oerhört oroliga därför att de i huvudsak haft den egentliga sysselsättningen inom dessa basindustrier. Kom till Norrbotten, Johan Olsson, och upplev att vi där helt plötsligt har förlorat den framtidstro som vi hade förut!

Herr Olsson säger att han är förvånad över att vi socialdemokrater har tagit fram dessa två saker. På tal om förslaget att reducera arbetsgivaravgiften inom det inre stödområdet har jag ställt frågan vad regeringens har gjort för utvärdering av vad som hände 1976. Låt oss ta ett typexempel. Tror herr Olsson att skogsbruket, som i många stycken är förhärskande just inom det inre stödområdet, ger en större avverknings tack vare en lägre arbetsgivaravgift? Nej, man avverkar utifrån den volym som den förädlade industrin är i behov av. Man tackar naturligtvis för en sänkning av arbetsgivaravgiften.

Vi säger så här: Varför skall man gå ut och göra det här generellt? Vi skulle kunna använda dessa pengar till riktade åtgärder för dem som verkligen hade behov därav. Vi har för vårt vidkommande upplevt just dessa positiva åtgärder som mest positiva. Man skapade exempelvis förutsättningar för kommunerna att ordna ungdomssysselsättning. En av de kommuner som hade en väldigt fin planering därvidlag och lyckades mycket väl med att skapa sysselsättning låg inte inom det inre stödområdet.

Herr OLSSON i Järvsö (c) kort genmäle:

Herr talman! Jag känner mycket väl till förhållandena i Norrbotten, herr Boström. Det är klart att många mindre företag där är beroende av storföretagen. När landshövdingen i Norrbottens län satt i riksdagen och ingick i statsutskottets femte avdelning sade han vid ett tillfälle att vi, för att klara sysselsättningen i Norrbotten, jämsides med dessa basindustrier måste ha betydligt fler mindre företag. En mindre företagare är värd sin vikt i guld för våra trakter, sade herr Lassinantti. Det är märkligt att herr Boström inte inser att vi måste ha denna kombination.

Det är egentligen ett erkännande från herr Boströms sida när han säger att även de stora företagen har stor betydelse för t. ex. exportmarknaden och konkurrensläget. Vi har exempel från ASSI och LKAB, där kostnaden på ett avgörande sätt påverkar sysselsättningen. Om man höjer eller sänker skatterna för dessa företag måste det rimligen påverka sysselsättningen. Det kan herr Boström få bekräftat genom att tala med företagen i fråga. Om exempelvis skogsindustrin får lägre skatter och därmed ökade inkomster har den också möjlighet att bedriva en lönsammare verksamhet eller skapa fler sysselsättningstillfällen. Någon utvärdering har väl ännu inte gjorts, men jag tror att en sådan kommer så småningom. Den skall väl visa vem som har rätt.

Jag anser att den generella och selektiva formen av stöd skall kunna tillämpas jämsides. Ofta är det de lönsammaste företagen som effektivast använder en ökad resurs, och en lägre skattebelastning innebär en ökad resurs.

Vi kan aldrig lösa detta problem med enbart riktade åtgärder. Vi hinner inte och orkar inte i alla lägen fatta de rätta besluten. Därför måste vi pröva också generella åtgärder när det gäller att öka sysselsättningen.

Herr BOSTRÖM (s) kort genmäle:

Herr talman! Det är riktigt att när konjunkturerna är sådana att man vill främja sysselsättningen och få företagen att hålla verksamheten i gång, kan det i vissa fall krävas generella åtgärder. Men dessa generella åtgärder, herr Olsson i Järvsö, ger ingen ökad sysselsättning. Jag vill erinra om att detta var det väsentliga motivet för att man skulle sänka den allmänna arbetsgivaravgiften i det inre stödområdet.

Herr Olsson talar om skogsförädlingsindustrin. Nog måste väl herr Olsson hålla med om att skogsbolagen inte avverkar mer skog därför att de får lägre arbetsgivaravgifter. Inte anställer en tandläkare ytterligare personal därför att han får lägre arbetsgivaravgifter. Det gör inte konsulten heller. Jag kan räkna upp otaliga företagare som över huvud taget inte skulle drömma om – och som inte heller har någon anledning – att anställa ytterligare personal.

Därför reagerar vi. Vi gör det också därför att vi bor inom detta område. Vi har vant oss vid att få stöd och hjälp där hjälpen bäst behövs. Man kan inte slå ut stödet generellt för att främja näringslivet.

Jag kan tala om för herr Olsson att jag i mitt tidigare arbete har varit mycket sysselsatt med just dessa frågor. Jag vet att man inom skogsbruket när detta besked kom sade att det fanns vissa tekniska svårigheter att klara av det hela. Man hälsade naturligtvis med tillfredsställelse att man skulle få kostnadslättnader men förklarade samtidigt att det inte skulle betyda flera jobb.

Herr OLSSON i Järvsö (c) kort genmäle:

Herr talman! Det går inte att bestrida att varje inkomstpost eller minskad utgiftspost i ett företag påverkar företagets planering och sysselsättningsförmåga. Det ligger ju i företagsamhetens idé att man använder de resurser man har för att öka verksamheten, anställa fler människor eller utveckla nya produkter. Företagsamheten här i landet – inte minst den mindre – har den ambitionen. Det tror jag att inte heller herr Boström vill bestrida. I socialdemokraternas egen motion talas det om vilken betydelse de mindre företagen har för sysselsättningen, för den totala produktionen och därmed för det totala välståndet. Det har man strukit under. Då är det ganska märkligt att man här förringar betydelsen av en ökad resurs i företagen.

Företagen i den relativt lilla kommunen Ljusdal har fått lättnader på 8–9 milj. kr. genom den sänkta arbetsgivaravgiften. Är det då någon rim och reson från socialdemokraternas sida att här lägga på en ökad beskattning, när en kommun som Ljusdal har de största sysselsättnings-svårigheterna i länet? På samma sätt är det inom hela det inre stödområdet. Det måste vara fel att ha den inställningen. Varje resurs har betydelse, och företagen använder i regel resurserna på ett effektivt sätt.

Jag är förvånad över att socialdemokraterna har tagit upp just denna fråga i motion och i reservation. Det finns ju många andra frågor som de kunde ha större skäl att ta upp. Det måste bero på stor ovana vid

oppositionsrollen, när man kräver ökade skatteuttag från de områden i landet som har den största bristen på sysselsättning.

Herr talmannen anmälde att herr Boström anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Herr WÄSTBERG i Stockholm (fp):

Herr talman! Socialdemokraterna har åtskilliga gånger antytt att den nya regeringen, när den går ut med ett omfattande stöd till företagen, sålt ut sin ideologi – eller sina ideologier, eftersom det ju är tre partier med skilda ideologier som sitter i regeringen.

Det är både riktigt och fel.

Från folkpartiet har vi under flera år kritiserat de allt starkare selektiva inslagen i den svenska ekonomiska politiken. Nu sitter folkpartister i regeringen och är med om att föreslå betydande vidgningar av selektivt stöd till företagen.

Den selektiva ekonomiska politiken hade sin glansperiod under andra världskriget. Då var det kommissioner och bidrag, regleringar och ransoneringar. De socialdemokrater som ville göra kristidspolitiken till en fredstidsreglering stoppades av det framgångsrika folkpartiet under Bertil Ohlin.

Men sedan ungefär tio år är vi tillbaka i selektiviteten. Vi har från folkpartiet ganska hårt kritiserat de växande selektiva inslagen i den ekonomiska politiken. Jag är nog betydligt mer misstänksam än både centerpartisten Johan Olsson och socialdemokraten Curt Boström mot de här selektiva inslagen – och det av flera skäl.

För det första tenderar riktade åtgärder att leda till dåligt resursutnyttjande. Det är inte företagens effektivitet utan deras förmåga att anpassa verksamheten till bidragsbestämmelser som blir avgörande för framgång.

För det andra gynnar alltid selektivt stöd de stora företagen. Ett stort företags chef kan ta telefonluren till en minister för att kunna förhandla fram t. ex. ett tillfälligt uttag från investeringsfonden. Den möjligheten har inte småföretagaren.

För det tredje kräver selektiva åtgärder nästan alltid centrala beslut, och på det sättet blir en betoning av specialåtgärder ett hot mot ett decentraliserat näringsliv.

För det fjärde innebär de specialinriktade åtgärderna att företag och statsmakt blir sammanflätade. Ansvarsområdena flyter samman och alla blir inblandade i besluten. Då ökar risken för vad som brukar kallas mygeleekonomi. Politikernas uppgift bör vara att slå upp slutna dörrar i företagen, inte att diskret stänga dem bakom sig.

Den här kritiken har formulerats av bl. a. Statsföretags Per Sköld, som för några år sedan skrev: "Ett omfattande system av selektiva stödåtgärder t. ex. i form av lokaliseringstöd eller selektivt utnyttjande av investeringsfonder kan medföra att företagare anser det vara mer än-

damålsenligt att genom goda kontakter i kanslihuset och hos myndigheter försäkra sig om förmånliga ekonomiska villkor än att ägna sig åt traditionell bedömning av förutsättningarna för önskvärda investeringar.”

Självfallet kan inget land föra en renodlat generell ekonomisk politik. Det finns i varje näringsliv nischer eller delar som stundvis måste ha specialstöd. Utvecklingen mot allt större användning av selektiva tekniker är heller inget unikt för Sverige. De används i allt högre grad i hela Västeuropa. Men i Sverige har vi under den socialdemokratiska regeringen fått ovanligt mycket av selektivitet.

Nu har den nya regeringen i hög grad tvingats överta de metoder som använts av socialdemokraterna. Där har de socialdemokrater rätt som säger att politiken är densamma. Men det finns också tydliga tecken på att regeringen nu väljer metoder som i högre grad gynnar små företag och som innebär mindre av godtycke och myndighetsprövning.

När regeringen annonserar en hårdare politik gentemot företag som vid sammanslagningar begär befrielse från realisationsvinstbeskattning är det ett sådant exempel. De stora projekten där stat och storföretag skulle gå samman i gemensamt ägande och där besluten fattas i slutna rum tycks i stort ha skrinlagts. När nu regeringen lagt fram förslag om investeringsgarantier kanaliseras de via bankerna, som ju är de som har den bästa lokala kontakten med de många små företagen. Det blir inte centrala myndigheter som portionerar ut pengarna.

Samtidigt är det uppenbart att det krävs ett mer långsiktigt tänkande för att vi skall kunna nå ett läge med alltmer av generella tekniker och allt mindre av selektiva. Det handlar bl. a. om att hitta nya generella konjunkturpolitiska metoder.

Låt mig bidra med tre uppslag som inte är särskilt originella.

För det första borde regeringen få större möjligheter att på egen hand och mycket snabbt ändra vissa skattesatser, t. ex. arbetsgivaravgift och moms. På så sätt skulle sådana åtgärder verkligen kunna sättas in som snabba konjunkturstimulanser och inte komma med en sådan eftersläpningseffekt som i dag ofta sker.

För det andra bör också småföretagen kunna avsätta medel under goda tider för att ta fram när det går dåligt, på samma sätt som fallet är med storföretagens investeringsfonder. Det har vi länge krävt från folkpartiet – utan tillräckligt gensvar.

För det tredje bör det vara möjligt att kraftigt stimulera sparandet och göra det konjunkturvarierat, t. ex. genom att – som docent Gunnar Eliasson föreslagit – låta människors sparande upp till en viss nivå vara helt skattefritt, så länge det inte tas ut till konsumtion. Då skall det beskattas. Men regeringen skall i så fall kunna besluta att uttag drabbas av lägre skatt eller blir helt skattefria under vissa perioder. Då skulle sparandet kraftigt kunna öka i Sverige – vilket är nödvändigt – samtidigt som det skulle kunna användas i en mer aktiv stimulanspolitik.

Herr talman! Efter över 40 år av socialdemokratisk politik tar det tid att byta kurs. På åtskilliga områden bör vi inte heller göra det. Men

Nr 83

Onsdagen den
9 mars 1977

Finansdebatt

när det gäller att minska ineffektivitet och godtycke inom näringspolitiken är det nödvändigt.

På förslag av herr talmannen beslöt kammarerna att uppskjuta den fortsatta överläggningen om dessa betänkanden samt behandlingen av på föredragningslistan återstående ärenden till morgondagens sammanträde.

§ 2 Herr talmannen meddelade att på föredragningslistan för morgondagens sammanträde skulle utbildningsutskottets betänkanden nr 13–15 uppläsa närmast efter socialförsäkringsutskottets betänkande nr 16.

§ 3 Kammarerna åtskildes kl. 22.57.

In fidein

TOM T:SON THYBLAD

/Solveig Gemert